ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թէ՛ Պոլսոյ և թէ գաւառաց համար

Տարեկան	7	մէճիտ
Վեցամսեայ	3 1/2	»
Եռամսեայ	2	»
Օտար երկիրներու համար	40	Ֆր.
Վեցամսեայ	20	»
Եռամսեայ	10	»

Թղթատարի ծախքը մեր-վրայ, բաց ի Բօսֆ Լօքալէն։

Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի՝ 115 ղրուշի փուլն 100 ղրուշի հաշուով։

Նամակները կ'ուղղուին առ ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

38, Պապը Ալի Ճատտէսի, Կ. Պոլիս

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

"پوزانتیون"

ارمنیجه یومی وسیاسی غزته

صاحب امتیاز ومدیر مسؤلی

پوزانت کچیان

مطبعه و ادارەخانەسی باب عالی جادەسندە ٣٨ نومرولی دائرۀ مخصوصەدەدر

PUZANTION

Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire

Directeur-Propriétaire

PUZANT KÉTCHIAN

Bab Aali Djaddéssi, No. 38.

CONSTANTINOPLE

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6 — ՇԱԲԱԹ 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1896 — (Ն. 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ) — 16 ՃԷՄԱԶԻ-ԻՒԼ-ԱԽԸՐ 1314. — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9/21 ՆՈՅՄ. 1896.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ազգային Սահմանադրութեան վերջին յօդուածն (99րդը) կ'ըսէ.

«Ազգային Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքն անփոփոխելի են։ Բայց երբ փորձառութեամբ՝ ինչ ինչ տրամադրութեանց փոփոխութիւնն հարկաւոր դատուի, Ընդհանուր Ժողովը՝ Սահմանադրութեան հաստատութենէն հինգ տարի ետքը՝ Վերաքննութեան Յանձնաժողով մը կը կազմէ, կրօնական և Քաղաքական Ժողովներէն երեքական անդամ, չորս Տեառց Աթոռակալներէն երկերկու անդամ, և ասոնցմէ զատ Ընդհանուր Ժողովոյ մէջէն կամ դրսէն վեց հոգի, ընդ ամենը քսան անդամ ընտրելով։ Այս Յանձնաժողովը կը սահմանէ հարկաւոր դատուած փոփոխութիւններն, որ Ընդհանուր Ժողովը վաւերացնելէն ետքը, Բ. Դրան կը ներկայացուին, և կայսերական հրամանին համեմատ կը գործադրուին։»

Շատեր այս յօդուածին գոյութեան վրայ գաղափար անգամ չունին։ Կը կարծեն թէ ազգային-եկեղեցական սրբապղծութիւն մը ձեռք հանած կ'ըլլանք եթէ Ազգ. Սահմանադրութեան մէկ փանկին անգամ ձեռք դպցնենք։ Բայց չկայ օրէնք մը աշխարհի վրայ որ վերաքննելի չըլլայ, որոյ վերաքննութենէն օգուտ չսպասուի, քանի որ փորձառութիւնն ամենէն կատարեալ օրէնքներուն մէջ անգամ փոփոխութեան հարկը կրնայ ցուցնել։ Ազգ. Սահմանադրութեան հաստատիչներն իրենք անսխալութեան այնպիսի սնապաշտ կարծիք մը չէին ունեցած իրենց գեղեցիկ գործին նկատմամբ։

Եւ յետոյ, Ազգ. Սահմանադրութիւնն արդէն իսկ վերաքննութեան ենթարկուեցաւ։ Տարիներով գոյութիւն ունեցած են վերաքննիչ մարմիններ։ Ամէն լրագիր կարդացողներ եթէ չեն յիշեր խնդրոյն ամէն պարագաները, գէթ շատ լաւ գիտեն «Պաշտօնէական դրութիւնն», որուն համեմատ մէջ մէկ պետ ճանչուած էր Ազգ. Վարչութեան իւրաքանչիւր ճիւղին համար, և «Կրօնական Ժողովի» ալ «կրօնական Ատեան» մը եղած էր։ Տիգրան էֆ. Խուսաֆեան այս Վարչութեան գլուխն էր։ Այս դրութիւն խորհուեցաւ իբրեւ բարեփոխում մը Ազգ. Սահմանադրութեան մէջ նշանակուած Ժողովներու, Խորհուրդներու և Հոգաբարձութիւններու դրութեան։ Բայց կարճատեւ փորձառութիւն մը ցուցուց որ խորհուած դարմանն ալ աւելի աղէկ չէր, հին ձեւը վերահաստատուեցաւ, և անկէ ի վեր կը շարունակուի։

Ուրիշներ քաջ գիտեն Սահմանադրութեան վերաքննելի ըլլալը, բայց կը զգուշանան որ մի գուցէ յետինն առաջինէն աւելի թերի ըլլայ, կամ կարեւոր տրամադրութիւն մը պակսի։ Այդ ալ կասկած ունի վերաքննութեան կերպէն, վերաքննութիւնը կատարող ոգիէն, վերաքննիչ մարմնին կազմութենէն։

* * *

Ինչպէս յայտնի է, Ազգ. Ժողովոյ վերջին նստին մէջ Սահմանադրութեան վերաքննութեան մասին երկու առաջարկ կար, մին Գուրգէն էֆ.ի, որ կ'ըսէր. «Յանձնել Ազգ. Վարչութեան խառն Ժողովոյն, որպէս զի Ազգ. Սահմանադրութեան վերաքննութեան կարօտ կէտերը ցոյց տայ տեղեկագրով մը Ազգ. Ժողովոյ, և սա վերաքննիչ Յանձնաժողովը կարգելով ըստ օրինի, նմա յանձնէ վերաքննութեան գործը, օրինաց 99րդ յօդուածին համաձայն։» —Միւս առաջարկն Ստեփան փաշային էր, որ կ'ըսէր. «Ազգային Ժողովը, նկատի առնելով Ազգ. Սահմանադրութեան վերաքննութեան խնդիրը, վիճաբանութեամբ որոշեց զայն յանձնել Նորընտիր Վարչութեան, պարտ ու պատշաճ ուսումնասիրութիւնն ընելու, ի գլուխ հանելու համար զայն համաձայն շահուց Ազգին և Տէրութեան, ամէն պարագայի մէջ անփոփոխ պահելով Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքն։»

Ազգ. Ժողովը, Վսեմ. Ստեփան փաշայի առաջարկն ընդունելով ստուար մեծամասնութեամբ, ամենակարեւոր խնդրի մը մէջ իր վստահութեան անդրանիկ քուէն տըւած եղաւ Բարձր. Յարութիւն փաշայի ատենապետութեան ներքեւ գտնուող Քաղաքական Ժողովոյն։

Մեր ալ համոզումն է, —ինչպէս երէկ յայտնեցինք՝ նոր Վարչութեան վրայ խօսելով, — թէ Սահմանադրութեան վերաքննութեան խնդիրը լաւ ձեռքերու յանձնուած կ'ըլլայ՝ Նոր Վարչութեան յանձնուելով, քանի որ Ազգ. Ընդհ. Ժողովը կը պահէ ի վերջոյ Ազգին իր կարծիքն ու քուէն տալու իրաւունքը։ Հետեւապէս, այս կողմէ ո՛ և է անհաճոյ անակնկալ մը, կամ երկար վիճաբանութեան մը սպասելու տեղի չի մնար։ Այս Վարչութեան կրկին Ժողովներուն մէջ կան պատկառելի եկեղեցականներ և ականաւոր աշխարհականներ որք կրնանք ըսել թէ Սահմանադրութեան հաստատուելէն ի վեր հետամուտ են անոր ընթացքին, զայն ի գործ դնելու և այլոց գործադրել տալու պաշտօնն ունեցած են, և հետեւապէս, ապահով կրնանք ըլլալ թէ վերաքննելի կէտերուն վրայ անոնք ամենէն հասուն համոզումները գոյացուցած են արդէն։ Այս մասին մեր ալ համոզումներն առաջիկայ թիւերով կը յայտնենք։

ՎԻՃԱԿ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Ազգային Հիւանդանոցը, ներկայ պարագաներուն մէջ, այն մեծ հաստատութիւնն է որոյ անունը գուրգուրալով պէտք է յիշենք, քանի որ ժամանակին անսովոր տագնապը բնականաբար ամենէն աւելի անոր հասոյթներուն դպած է, միանգամայն աւելցնելով պատսպարեալներուն թիւը։

Այս պատուական հաստատութեան բարենորոգման ու բարւոքման մեք միշտ փափաքող եղած ենք «Մասիս» օրաթերթին, «Արեւելք»ին ու մեր «Ս. Փրկիչ Ազգային Հիւանդանոցի Պատմութեան» մէջ. բայց հոգ տանելով չվհատեցնել անձնուէր աշխատողներն, որք բարոյական գոհացում միայն կրնային ակնկալել իրենց ստանձնած աշխատութեան և իրենց կրած զոհողութիւններուն համար։

Այս է պատճառն որ մեք չէինք կրցած համաձայն ըլլալ հանգուցեալ Տիգրան Նիւմիւշկէրտանի, Նուպար Միքայէլ Յակոբեանի և Սերովբէ կամ Պատրիկ Կիւլպէնկեանի նման բազմամեայ անձնուէր Հոգաբարձուներու դէմ վիրաւորիչ յարձակումներու։

Մանաւանդ նիւթական անձուկ վայրկեաններու մէջ, այսպիսի անուններու պէտքն զգալի է որպէս զի և ո՛չ մէկ ժամանակ երեսի վրայ չմնայ «Ազգին Տունը» ինչպէս անցեալին մէջ եղեր է։

Հիմակ Հիւանդանոցի պաշտօնագրերուն ներքեւ կը տեսնենք ուրիշ պատուաւոր անձնաւորութեան մը, բարեխիղճ ուրիշ գործիչի մը, Տիգրան էֆ. Մանուկեանի ստորագրութիւնն, որ իր մնացած երեք անձնուէր պաշտօնակիցներով, —Եվրենեան, Այեանապեան ու Տքթ. Պապաեան էֆէնտիները, —կ'աշխատի երկու ծայրը մէկ բերել տալ նուազող հասոյթներուն և աճեցող ծախքերուն։ Գովելի է Մանուկեան էֆ.ի և իր պաշտօնակիցներուն աշխատութիւնն, և դրամական այնքան սաստիկ անձկութեան շրջանի մը մէջ, պէտք է մաղթենք որ իրենց մարդասիրական ջանքեր յաջողութեամբ պսակուին։

* * *

«Արեւելք»ի մէջ մի քանի ամիս առաջ գրեցինք թէ պատկառելի ծերունին՝ հայ բժշկական դասուն նահապետը՝ Սերվիչէն էֆ., Տքթ. Աճէմեան էֆ.ի և Տքթ. Թիրեաքեան էֆ.ի հետ Հիւանդանոցի նոր շէնքը քննելով, բժշկական տեսակէտով ինչ ինչ փոփոխութիւններու պէտքը նշանակեր է, և մասնագէտ ճարտարապետ Փամպաքճի էֆ. ստանձներ է կատարել զանոնք։

Վերջին ժամանակներու աղէտաբեր կարգի դէպքերն արգելք եղան այս օգտակար գործին գլուխ հանուելուն, որով Հիւանդանոցն առաւել եւս պիտի ծառայէր իր բուն նպատակին, հիւանդներու բարւոք խնամածութեան։ Բայց կը լսենք թէ բարեսէր ազգային մը որոյ անունը պիտի օրհնուի՝ պէտք եղած ծախքն հոգալու խօսք տուած է Տքթ. Սերվիչէն էֆ.ի, և առաջին պատեհութեամբ գործի պիտի ձեռնարկուի։

* * *

Հիմակ աւելի սովորական պէտքեր կան։

Հիմակ ամենօրեայ սնունդէն և անհրաժեշտ խնամքէն չզրկուելու կենսական պէտքը կայ պատսպարեալներուն համար։

Հիւանդներն ըստ մեծի մասին պանդուխտներն էին, և ինչպէս անցեալ օր Պաշտօնական Ծանուցման մը մէջ ալ կը նշանակուէր, վերջին դէպքերու բերմամբ շատ մը պանդուխտներ գաւառները դարձան։ Հետեւապէս, հիւանդներուն թիւն իջած է այժմ 135ի։ Խելագարներուն թիւն 261ի հասած է, և աղքատներուն կամ աշակերտներուն թիւը՝ 275ի։ Ասկէ կը հասկցուի թէ Որբանոցի զատ շէնք մը կառուցանելու պէտքն ո՛րքան զգալի կը դառնայ։ Անկեալ ծերերն, անկարներն, անդամալոյծներն 182 հոգւոյ կը հասնին, և պաշտօնէից թիւն ըլլալով 68, ըսել է թէ հիմակ 921 հոգի կը պատսպարուին ու կը կերակրուին Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ։

Վայրկեան մը աչքէ անցուցէք Հիւանդանոցին պատմութիւնն, և պիտի տեսնէք որ երբեք այդքան անձինք չէին ընդունուած հոն, և թէ գործերու շատ աւելի բանուկ ժամանակին մէջ, այն թուոյն հազիւ կիսուն չափ էին պատսպարեալք։

Եւ պէտք է ընդունինք որ դրամական այնքան մեծ դժուարութիւններու դէմ մաքառող Հոգաբարձութիւնը զանոնք միայն ի պատսպարութիւն ընդունած է զորս մարդկային խիղճը չէր ներեր ի սպառ մերժել, և այնքան ժամանակ միայն կը պահէ որքան բացարձակ պէտք մը կայ։

Հասոյթներուն գալով, հարկաւոր էր արտօնեալ եօթն շաբաթներուն մէջ ենք, բայց վեց շաբաթէ ի վեր նշանաւոր հասոյթ չկայ. որովհետեւ արտօնուած քանի մը նշանաւորութիւններն ալ ձրի էին։ Պատրիարքարանի անցագրատան հասոյթը վերջերս արտասովոր աճում ցուցուց, բայց այն հաշիւէն ալ մեծաքանակ առնելիք կայ Պատրիարքարանէն, որ նմանապէս դրամական նեղութեան մէջ կը գտնուի։

Ինքնին կը հասկցուի թէ դուրսէն առնուած նիւթական նուէրք և նպաստք նուազած են։ Սիկարէ թղթին հասոյթին վրայ մեծ անկում կայ։ Ամսական 6,300 ղրուշէն իջաւ 2,500ի օգոստ.ին։ Հոկտ.ին աւելի աղէկ էր. 4,650 ղրշ։

Ընդհանուր նուիրատուութեանց գլուխն ալ մեծաքանակ զեղչ մը կայ դժբախտաբար։ Պատրիարքարանէն ղրկուած նամակներով, որք «Ազգին Տան» յայտ տագնապալի վիճակը մատնացոյց կ'ընէին, վերջին ժամանակներս բարեսէր ազգայիններէ քիչ մը բան հանգանակեցաւ, բայց աւելի տարեկան հանգանակութեան մէկ կտորակը միայն։

Թէեւ հիւանդներուն պակսելուն բերմամբ կ'ենթադրուի թէ Հիւանդանոցի ամենէն բազմածախ ճիւղին ծախքերն ալ պակսած ըլլան, բայց այն հիւանդներուն համար պանդուխտներու Լսնոփուեեանց կողմէ վճարուած հազար ղրշ.ի չափ ամսական մ'ալ դադրած է։

Շնորհակալութեամբ յիշատակելու արժանի պարագայ մ'է որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած հացի և մսի օրական պարէնն անխափան կը ղրկուի, և մեծ զօրավիգ մ'է հաստատութեան պահպանման։

Առնուած մսին տեսակին բարւոքման համար Թաշճեան Սարգիս էֆ.ի Հոգաբարձութեան օրով օգտակար ջանքեր ու դիմումներ եղած էին, և կը յուսանք որ մանաւանդ հիւանդները սովորականէն աւելի աղէկ միս սնունդ կ'առնեն։ Այսպիսի դիմումներն ու յարաբերութիւններ միշտ օգտակար են՝ ընդունուած նպաստը բարւոք վիճակի մէջ պահելու, կամ տեսակը բարւոքել տալու համար։

Այսպիսի պարագաներու մէջ յիշատակելի են նաեւ անոնք որ սովորականէն աւելի կ'աշխատին «Ազգին Տունը» զուրկ չթողլու պահպանութեան ճակատ միջոցներէն։ Ինչպէս երեւցաւ հանգանակութեան ցուցակէ մը զոր մեր առաջին թուով հրատարակեցինք, Մանչեսթրի ազգայինք 250 ոսկիի արժէքով ամէրիքան կտաւ հանգանակելով ղրկած են։ Ամէն տարի արդէն իրենց բարի սովորութիւնն էր կարեւոր նպաստ մ'ընել Հիւանդանոցին, բայց այս տարի սովորականէն աւելի բան մ'ընելու պէտքն զգացին, առաջնորդութեամբ պատուաւոր վաճառական Թոդասլեան Մարտիրոս էֆ.ի, որ այս բարեգործական տան պաշտօնական խնամողներէն մին եղած է յաճախ։ Ուրեք ուրեք դրուատուած այսպիսի կամաւոր ստատարներն են որ ամենէն աւելի սիրտ կուտան օրուան Հոգաբարձուներուն՝ չվհատելու իրենց գործին յաւակից մեծամեծ դժուարութիւններէն։

Հիւանդանոցին բժշկական արդի մարմնոյն վրայ զատ յօդուածով մը պիտի խօսինք։

«Բիւզանդիոն»ի մէջ մեք միշտ հոգ պիտի տանինք Ազգին ուշադրութիւնը լարուած պահելու իր մարդասիրական մեծագոյն հաստատութեան վրայ, որուն ներկան ապահովելը և ապագան բարւոքելը աշխատիլ ամենակարեւոր պէտքերէն մին է զորս ներելի չէ աչքէ վրիպեցնել։

ՅՍԱՆԱՄԵԱԿ ՄԸ ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Դ.

Ցամառ ծխամորճի մը մռուշապատ մօրքին վրայ բժիշկն ինչ տպաւորութիւն կրնայ յառաջ բերել՝ Նէւտօնի գրամներուն դէմ ճառելով իր գիտական ամենէն պայծառ փաստերով, Գալուստ Պատուելին իր հայրական խրատով այնչափ ալ չազդեց իմ սհեա մօրքիս վրայ։ Բայց այս անգամ բաւական պատրաստարան գտնուեցայ քաղաքավարութեամբ գլուխս խոնարհելու, և

«—Շնորհակալ եմ ձեր բարի խրատներուն համար», պատասխանելու։

Վերջին ժամանակ անցաւ։ Մալէզեան Պատուելին յաջորդեց Թորոս Նազարեան։ Մեր Հոգաբարձուներուն մէջ կը յիշեմ որ Եղիազար էֆ. Մելիքեան և Ճենազեան էֆ. շատ հոգ կը տանէին որ հայկաբանութեան ուսումն յառաջադէմ ըլլայ Մայր-Վարժարանին մէջ։ Պատուոյ կէտ մը կը նկատէին որ Ազգին առաջին վարժարանին մէջ, Պատրիարքարանի դպրոցին մէջ, հայկաբանութիւնը բարձր ի գլուխ կենայ, խնամով ուսանուէր, և Ազգին հայերէնի ուսուցիչներն այն հաստատութենէն ելնէին։ Հա՞րկ է ըսել որ այն ատեն ուրիշ կեդրոնական վարժարան չկար։ Ամէնէն մեծ անուն Մայր Վարժարանին կը պատկանէր, Շահնազարեանի վաղանցիկ շուքին և անուժ ազդուակին չնայելով. գի մինչեւ մօտ ժամանակներս իսն տարի Խասգիւղ բնակած ըլլալով, տեղւոյն վրայ կըրցած եմ սորվել թէ ո՛չ մէկ կրթական կամ իմացական համբաւ աւելի չափազանցուած է երբեք քան Շահնազարեան վարժարանի վայելած անիրական համբաւը։

Բաղդատմամբ Մալէզեան պատուելին Թորոս Նազարեան աւելի նոր մարդ մ'էր, և աւելի նոր մեթոտով մը գրաբարն աւելի սիրցուց մեզ։

Օրապահիկս ճարելու հարկը զիս պարտաւորեց կրճատելու դպրոցական ընթացքս։ Օրուան դէպքերը կարեւոր էին, և նոր լրագրեր հիմնելու թէ՛ յօժարութիւն կար թէ դիւրութիւն։ Հանգուցեալ Մինաս Գափամաճեան օր մը եկաւ զիս գտաւ, իմացուց թէ Բուզանդի Մասիս անուանուած Մասիսի մէկ օրաթերթը պիտի հրատարակէ հայերէն, և առաջարկեց որ Ֆրանսերէնէ և Թուրքերէնէ թարգմանութիւններն ես ստանձնեմ։ Անմիջապէս ընդունեցի, և 200 ղրշ. ամսականով (այն ալ կարծեմ թղթադրամ) գործի սկսայ։ Խմբագրատունն Ենիճամիին մօտ Զաքարեան խանին դիմացի անկիւն փողոցին վերջին խանութն էր։ Տպագրիչը Քիւրքճի խանին մէջ Գափամաճեանն էր։ Ես այն խանութին վերի յարկը կ'աշխատէի։ Մերթ ընդ մերթ կը տեսնէի բարձրահասակ, քիչ մը խոժոռադէմ մարդ մը որ բարակ բարակ քաշքշելով, դիտողութիւններ կ'ընէր վարը նստողներուն, Գափամաճեանին և ընկերներուն։ Ձայնը զօրեղ կը հնչէր։ Խօսքերը թէեւ ճիշդ չեմ յիշեր, բայց չհաւնելու, դժգոհանալու խօսքեր էին, թթու, հեգնոտ ակնարկութիւններով համեմուած։ Քիչ քիչ վարժուեցայ, բայց օրին մէկն հետաքրքրութիւնս շարժեցաւ, և հարցուցի Գափամաճեանին թէ

—Ո՞վ է այս մարդ։

—Իրա՞ւ չես ճանչնար։

—Ոչ, չեմ ճանչնար։ Կ'երեւի թէ շատ գործ ունի ձեզ հետ։

—Այս քանի օրէ ի վեր Բուզանդի Մասիսը կը գրէ, և Մասիսի խմբագիրը չե՞ս ճանչնար։

—Համբաւաւոր Իւթիւճեան էֆէնտին է։

—Նոյն ինքն։

—. . .

Երեք տարի անցեր էր Գալուստ Պատուելիին հետ իմ խօսակցութենէս ի վեր։ Մէյ մ'ալ երեք տարի ետքը գործ պիտի ունենայի Պոլսոյ հայ խմբագրերուն նահապետին հետ։

* * *

Բուզանդի Մասիս յարատեւութիւն չունեցաւ։ Գափամաճեան լրագիր վարելու պէտք եղած յատկութիւններէն ո՛չ մին ունէր։ Խմբագրականներն ինք կը գրէր։ Ես լուրերը կը թարգմանէի, և մերթ ընդ մերթ իմ անձնական դիտողութիւններով կը համեմէի զանոնք։ Անդրանիկ դիտողութիւնը զոր քըսան տարի առաջ քաղաքական լուրի մը խառնեցի, սա էր. —Մանրամասնելէ ետքն Հնդիկներուն գանգատները բրիտանեան վարչութեան կարգ մը պայմաններուն դէմ, կը հարցնէի թէ «Անգլիացիք ինչ իրաւունք ունին ուրիշ երկիրներու «նկատմամբ հոգածութիւններ ցոյց «տալու, երբ Հնդկաստանի մէջ իրենց «իշխանութեան ներքեւ ունին հարիւրաւոր միլիոններով բնակիչներ, որոց վիճակը սակաւին հեռի է նախանձելի ըլլալէ։» Գափամաճեան խմբագրականներու շարք մը հրատարակեց, «Հայոց հաւատարմութիւնը» խորագրին տակ։

Հազիւ թէ մարեցաւ այս փոքրիկ օրաթերթ, անհամեմատ աւելի կարող անձնաւորութիւն մը ուրիշ փոքր օրաթերթի մը միջոցաւ մամլոյ ասպարէզն իջաւ, և շատ տարբեր համբաւ մը շինեց իրեն համար։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԸ

ԲՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Մահացումը

Մարդերու և կենդանիներու մէջ

Ի՞նչ է մահուքումը (լեթարժի). — Լսած էք հարկաւ թէ շատ մը կենդանիներ օրինակի համար առնէտը (կէմի սրչանը), Ալպեան մկնարջը, ջրշունը, սկիւռը, ոզնիկը եւայլն. ձմեռ ատեն, ցուրտի ազդեցութեան ներքեւ կ'ընդարմանան, այսինքն տեսակ մը ծանր քունի մէջ կիյնան, այնպէս որ զանոնք մօտէն քննող մը պահ մը կը կարծէ թէ իրօք մեռած են։

Տաքարիւն կենդանիներու այս ձմեռնաքունը պաղարիւն կենդանիներու մէջ ալ կը գտնուի, այսպէս քանի մը ձուկեր, գլխաւորապէս լոտը (սալօմին պալըղը), սողուններ, միջատները են։ Բոյսերն ալ ձմեռ ատեն կը թմրին, բուսահիւթը իր շրջանը կը դադրեցնէ, բայց կը քնանայ կենդանին որ կ'ընդարմանայ. շնչառութիւնը չափազանց կը յամրանայ հազիւ զգալի ըլլալու աստիճան, արիւնը մարմնոյ հեռաւոր ծայրերէն ետ կը քաշուի, այդ մասերը կը պաղին, իրենց բըգայութիւնը կը կորսնցնեն այնպէս որ կրնանք դանակով մը կտրել զանոնք առանց կենդանին իր խոր քունէն արթնցնելու։

Հարկաւ կը խորհիք թէ կենդանին այս ձմեռնաքունին մէջ կրնայ ապրիլ ինքզինքը ուտելով. գար-

նան տաք ճառագայթները կարթնցընեն զայն. որ ծայրագոյն նիհարութեան մէջ կը սկսի մնունդ փնտռել։

Արդ կը կարծէ՞ք որ մարդը, նոյնպէս կենդանի մը, ազատ չ'ըլլայ այս մահաքունէն։

Մարտ 3ին (այս տարի) Լեպսօս կղզին մետրոպոլիտ, Տ. Նիկեփոր Կլէբաս ութսուն տարեկան վախճանեցաւ բժիշկի մը ներկայութեան։ Մարմինը փոխադրուեցաւ եկեղեցի և օրթոտոքս ծէսին համեմատ ըզգեստաւորուեցաւ քնոյ գլխին բեմին առջեւ։ Քահանաները երկու ցերեկ երկու գիշեր աղօթեցին, հրակեցին երբ մէկ կողմէ բազմաթիւ ժողովուրդ կը դիմէին արարողութիւններուն ներկայ գտնուելու։ Մարտ 5ի առաւօտուն վախճանածը յանկարծ իր գահին վրայ ելաւ նստեցաւ, աղօթող քահանաները զարհուրեցան։ Իսկ վերակենդանացող մետրոպոլիտը հարկաւ ինքն ալ սոսկաց, ինքզինքը շրջապատուած տեսնելով այնքան ազատ, մեռելի պարագաներէ։ Մետրոպոլիտը դեռ մինչեւ այսօր, առանց իր գիտակցութեան ամբողջ ուժը գտած ըլլալու, տեսակ մը ապուշցած վիճակի մէջ է։

Տ. Կլէբասը պարզապէս մահաքուն մը ունեցած էր։ Իր կրօնական կարգը բարեբաղդաբար պահեց զինքը սխալ մը զոհ երթալէ, բայց քանիներ արդեօք այս տեսակ ողբալի սխալներու զոհ կերթան։

Տօք. Պուշիւ շատ շահեկան խրողութիւն մը յիշած է։ Երիտասարդ աղջիկ մը որու ամուսնութիւնը երկու օր յետոյ պիտի կատարուէր, կը մեռնի։ Իր նշանածը որ կը պաշտէր զայն դիակնելմանէն չը հեռանար. սրտին ցաւէն խենդացած՝ կը փափաքի վերջին անգամ մ'ալ տեսնել իր սիրուհին ու դերեզմանը կը բանայ։ Մեռելը, ուրուականի մը պէս, կը տնկուի իր առջեւ ու զինքը կը գրկէ բազուկներուն մէջ։ Աղջիկը կենդանի թաղուած էր և ահա իր նշանածի բուռն սէրը իր վերակենդանութեանը պատճառ կը լինի։

Թաղումէն ութը օր յետոյ անոր կունենայ ամուսնութիւնը. երկուքն ալ կապրին ու բազմաթիւ զաւակներ կունենան։ Այս խրողութիւնը, որ իր տեսակին մէջ մէկ հատիկ չէ, բազմաթիւ վիպագիրներու նիւթ հայթայթեց։ Ո՞վ չյիշեր Տիւմա հօր Վալանթինը։

Մահաքունը հաստատուն խրողութիւն մ'է. լրագիրները շատ անգամ այդպիսի դէպքեր կը նշանակեն։ 1887ին Ամերիկի մէջ 25 տարեկան աղջիկ մը սաստիկ յուզումէ մը յետոյ ինկաւ մահաքունի մէջ, արտեւանունքը գոց ու այսպէս մնաց ամիսներով անշարժ. արհեստական կերպով կը սնուցանէին զինքը։

Հին ատեն ալ այսպիսի դէպքեր յիշուած են. Պլուտարք կը պատմէ թէ Անթիպիսս անուամբ մէկը մեռաւ եւ դժոխք իջաւ, բայց շուտով երկիրը վերադարձաւ, որովհետեւ Աստուածները այդպէս ուզեցին։ Պուտտայականները նոյնպէս այս տեսակ վերակենդանութիւնը կը վերագրեն Դժոխքի Աստուծոյն։

Բայց հիւանդութիւններէ կամ ախտաւոր վիճակէ մը առաջ եկած այս մահաքուններէն դուրս արուեստականը կայ, որու վրայ, իրօք, անկարելի է չզարմանալ։

Հնդիկ ֆաքիրները գիտէք, ասոնք իրենց կուռքերը փառաւորելու համար յաճախ վարժութիւններ կ'ընեն Մահաքունի մէջ ընկղմելու համար։

Գերմանացի մը Քիւրհ, աչքովը տեսած է երկու ֆաքիրներ, որոնց մէկը վեց շաբաթ, միւսը տասը օր ինքզինքնին թաղած են հողին տակ։

Բայց տարակոյսի նշոյլ մը չը մնալու համար հոս յիշենք անգլիացի Ըսսա նաւապետի եւ ֆրանսացի Վանթիւրա զօրավարի պատմածները։

Առաջինը կը պատմէ թէ Լուտհիանայի ֆաքիրներէն մէկը, Մահարաճայի ու իր պալատականներու ներկայութեանը իջաւ փոսի մը մէջ։ Կասկածոտ Մահարաճան կնքեց փոսը փակող քարը որու վրայ 0,30 մ. բարձրութեամբ հող դիզեցին։ Տասը ամիս յետոյ փոսը բացին։ Ֆաքիրը կատարեալ անշարժութեան մէջ կը գտնուէր։ Նաւապետը որ կը քննէր զայն, կ'ըսէ թէ կեանքի ամէն նշան դադրած էր ֆաքիրին վրայ։ Սիրտը և բազկերակը չէին բաբախեր։ Գերեզմանէ դուրս հանելէ յետոյ բացին բերանը եւ լեզուն շարժեցին, որ իր սովորական դիրքը պահեց։ Այն ատեն մեծ դգալներով տաք ջուր բերին ու մահաքունին վրայ լեցուցին։ Ֆաքիրը վերջապէս բացաւ աչքերը և երկու ժամ յետոյ հանդարտօրէն կը քալէր։ Ֆրանսացի զօրավարը բառ առ բառ կը հաստատէ այս իրողութիւնը։

Այս պահուս իսկ Անգլիոյ մէջ, Ալֆրէտ Ուաթթըն 38 տարեկան անգլիացի մը կը փորձէ ֆաքիրներուն նմանիլ ինքզինքը քննադատութեան ենթարկելով։ Աչքերն ու բերանը մոմով պիտի գոցեն, յետոյ պիտի թաղեն գերեզմանի մը մէջ և մի քանի օր յետոյ պիտի հանեն զայն։ Այս փորձը տեղի պիտի ունենայ Լոնտոնի Արքայական աւազանին պարտէզը. բժիշկներէ բաղկացած յանձնաժողով մը պիտի հսկէ այս արկածալի խրողութեանը վրայ։ Ժողովուրդի անհագին բազմութիւն սկսած է այցելել փորձին վայրը։ Այս փորձը ինչպէս կը տեսնէք, աւելի զօրաւոր է Ամերիկացի Թէննըրի քառասուն օրուան ծոմէն։ Ասոր ճիշդ է որ Տք. Թէննըր, ինքն ալ, որոշած էր ֆաքիրներու պէս քնանալ։

Գ. Ա.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, Պարսից Մուզաֆֆէրէտտին Շահին ծննդեան տարեդարձին առթիւ՝ Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Հայրն՝ ընկերակցութեամբ Բասխ. Փէշնասիի օգնական Յարութիւն էֆ. Գասպարեանի՝ Պարսկական դեսպանատունն երթալով՝ ի դիմաց Պատրիարքական Տեղապահ Հօր՝ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ դեսպան Միրզա Մահմուտ խանի։

ՆԱՄԱԿԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ

Բէղոնիէնէն անորքեն ուղղուած թէ՛ անձնական և թէ գործի վերաբերեալ նամակներ որք յարդ Ղալաթիա կամ Բերա կ'ուղղուէին, այսուհետեւ պէտք է ուղղուին Պոլսոյ կողմը, Խմբագրատուն, թիւ 38, Պապը Ալի ճատտէսի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ հոկտեմբեր ամսոյ մէջ ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցիս հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են.

Արժ. Դանիէլ վրդ. Բաբանեան՝ ընծայից դրամ 20. Մեծ. Տեարք և Ադոնուռի Տիկնայք Յովհաննէս էֆ. Յակոբեան 1080. Մի քանի բարեսէր անձինք՝ ձեռամբ Պատուելի Տօքթ. Տ. Կրինի 1080. Տիգրան էֆ. Թօզաթեան 1000. Սուքիաս էֆ. Համամճեան 540. Տիկին Մաննիկ Սագայեան կողակից հանգուցեալ Կարապետ էֆ. Սագայեանի Անդրիանուպոլսեցւոյ, և Արթօփ, Եղուարդ էֆէնտիք Սագայեան 540. Բաշխպաշտոնէի Տիկին մը՝ իւր ողբացեալ ամուսնոյն հոգւոյն համար 1 ոչխարի արժէք 108. Սամաթիոյ պահականոցի ոստիկանք՝ ձեռամբ քօմիսէր Խամալ պէյի 80. Տիկին Նեկտարինէ Գ. Մերկերեան 50. Յարութիւն էֆ. Համբիկեան 40. Թովմաս էֆ. Եօրտամեան 20. Միհրան 4558 զրշ։

Գառնիկ էֆ. Ֆնտըգլեան 2 տակառ ձէթ 257½ քաշ. Աւետիքեան Եղբարք 4 պարկ բրինձ 337 քաշ և 1 պարկ շաքար 77 քաշ. Խաչիկ էֆ. Խօրասանճեան 4 պարկ շաքար 253 քաշ և 4 քօլէվի բրինձ 151 քաշ. Եավրուեան Խաչատուրեան Ընկ. 1 սնտուկ թէյ 6¼ քաշ. Բարեսէր մը 140 տուփ մաֆիշ. Միջագիւղի Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ կողմանէ, ժողովեալ հանգանակութեամբ գնեալ 1 կով յղի. Զինուորական բժիշկ դոկտոր Գաբրիէլ պէյ Թաշճեան 1 կով յղի. Տիկին Մաննիկ Կ. Սագայեան և Եղբարք Արթաքի և Եղուարդ էֆէնտիք Սագայեան 1 սնտուկ ճերմակեղէն և հանդերձեղէն. Տիկին Պլըստիր Յարութիւնեան 1 կարի մեքենայ ձեռքի և 1 արծաթ գօտի ժամացոյց քաշանայի. Մ... էֆ. Մուրատեան 1 զոյգ պաքֆօն քող (արժէք 400 զրշ). Պօղոս էֆ. Պալեան 20 հատ այրենարան։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան Ազգ. Հիւանդանոցի

ՏԻԳՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱ

Երեսփ. Ժողովոյ մէջ տաք վիճաբանութիւն մը եղաւ մասնիչ Տրէյֆիւս հարիւրապետի խնդրոյն վրայ։ Իր երկրին զինուորական գաղտնիքներն օտար Տէրութեան մը (ըսուեցաւ թէ Գերմանիոյ) ծախելուն համար աստիճանազուրկ եղած և անբնակ կղզի մը աքսորուած այս Յուդան չքմեղացնելու փորձեր եղան վերջերս։ Երկար ջատագովականներ հրատարակուեցան, հաստատելու համար թէ զՏրէյֆիւս դատող զինուորական ատեանը մակողմանի դատած են ու սխալ մը գործած։ Մինչեւ իսկ ըսուեցաւ թէ զինուորական դատարանին անդամները կաշառելու կամ աճրեկելու փորձեր եղած են. զի Տրէյֆիւս հրեան հզօր ազգականներ ունի եղեր։ Երեսփոխանութիւնն այս ձեռնարկներուն դէմ բողոք բարձաւ։ Կառավարութիւնը պատասխանեց թէ դատավճիռն արձակուած լմնցած է, և դատը նորէն պիտի չբացուի։ Ի վերջոյ, Ժողովը խնդիրը նախարարութեան յանձնեց։

ԱՆԳԼԻԱ

Պ. ՉԷՄՊԸՐԼԷՆԻ ՃԱՌԸ

Պ. Չէմպըրլէն ճառ մը արտասանեց առեւտրական սենեկին մէջ. ըսաւ թէ ըստ իրեն աւելի աղէկ էր Անգլիոյ համար որ այս վերջին տարիներու մէջ այնչափ ընդարձակութիւն չի տար իր գաղթային ձեռնարկութեանց, սակայն միւս ազգերը տրամադիր չէին երեւեր ետ կենալու այդ շաւղին մէջ եւ եթէ Անգլիա շուտ շարժած չըլլար, Ափրիկէի մեծ մասը բացուած պիտի ըլլար իր մրցակիցներուն վաճառականութեան եւ այս վերջինք հրապարակը պիտի գոցէին Անգլիացւոց դէմ։ Ատենախօսը կը բաղդատէ անգլիական, ֆրանսական ու գերմանական գաղթականութեանց դրամական արդիւնքը. կը գտնէ թէ ֆրանսական ու գերմանական նոր գաղթականութիւնք ծանր բեռ մ'են տուրք վճարողներուն։ Գալով Գերմանիոյ կողմէ եղած մրցման, ատենախօսն ըսաւ թէ վախնալու և իրար անցնելու պատճառ մը չունի, որովհետեւ վիճակագրութիւնք ցոյց կուտան թէ երկու երկրաց վաճառականութիւնն անբաղդատելի է։

ՉԷԽՔ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՔ

Տքթ. Րիկըր յայտարարեց թէ երկու ազգաց՝ Պոհեմիայի Չէխերուն և Գերմաններուն՝ միջեւ համաձայնութեան ժամը արագաքայլ կը մօտենայ. Տքթ. Րիկըր յարեց. «Եթէ իրաւ է որ կայսրը պատիւ ընէ ինձ կոչելու զիս յանդամակցութիւն Վիէննայի Աւագաց Ժողովին, իմ ուժերուս մնացորդը պիտի գործածեմ փութացնելու այդ համաձայնութիւնը եւ հաստատել զայն հանդիսաւոր կերպով կայսրութեան երաշխաւորութեան տակ։»

ՍՊԱՆԻԱ

Պաշտօնական աղբիւրներէ առնուած առաջին հեռագրերէ կը հասկցուի թէ ինչ կերպով տեղի ունեցած են զօրավար Վէյլէրի գործողութիւնք Բինար Տէլ Րիօ նահանգին մէջ։ Նախնական յատակագիծն էր Մաչէօն ընդարձակ եռանկիւնի մը մէջ առնել, սակայն զօրավարը բաւական զինուոր չունենալով տիրելու այդ յատակագծով նշանակեալ բոլոր կէտերուն, երեք գունդեր կազմեց իւրաքանչիւրը վեց վաշտով, որոց մասնակցեցան նաեւ Թնդանօթաձիգները՝ զօրավար Մանօզի հրամանին տակ։ Նոյն միջոցին զօրավար Վէյլէր՝ վեց վաշտով ու վեց հրետանիով՝ կը յառաջանար ուրիշ կողմէ մը։ Սէկուրա եւ Էչակ զօրավարներն ալ հարաւային կողմէն։ Կ'երեւայ թէ հեռաւորութեան եւ երկրին զանազան արգելքներուն պատճառաւ, Էչակ զօրավարն առաջին անգամ հանդիպեցաւ Թըլնամեոյն։ Քիչ մնաց որ սպանիական գունդը պաշարուէր։ Այս վերջինը քառորդ ժամու չափ իր դիրքը պահեց, մինչեւ որ Վէյլէր զօրավարին կողմէ ղրկուած Ակուիլայի կիսաբաժինը ժամանեց եւ նոյն պահուն սկսան դէպ յառաջ երթալ և գրաւեցին Բուլիի ամուր դիրքն, զորս Քուպացիք յամառութեամբ պաշտպանեցին, մինչեւ որ Մաչէօ խումբերուն հետ գնաց լերանց մէջերն, ուր զօրավար Վէյլէր գործողութիւնները պիտի սկսի. կ'ըսուի թէ նոր զինուորներէ բաղկացած գունդերը սքանչելի կերպով կռուեր են։

Մարեչալ Պլանքօ կը հեռագրէ Մանիլայէն թէ Նաւայէն զինուորաց գունդը յարձակում մը կրեց 4000 գաղթածիններէ, որք լաւ զինուած էին, սակայն այս վերջինք ետ մղուեցան՝ բաւական կորուստներ տալով։ Մարեչալ Պլանքօ՝ Րիօս գունդին հետ բռնեց Նօվելեթայի մօտակայ դիրքերն և հրամայեց Մարինա զօրավարին միանալ իրեն՝ 400ի չափ զինուոր թողլով ի պաշտպանութիւն Պուլաքանի վառօդարանին։

—Մատրիտի Միացեալ-Նահանգաց դեսպանատունը հետեւեալը հաղորդած է լրագրաց.

«Մը. Թայլըր բոլորովին կը հերքէ «Էմբարշիալ»ի մէջ հրատարակեալ հեռագրոյն պարունակած լուրը. Մը. Թայլըր կը հաստատէ թէ արտաքին գործոց նախարարութիւնը միշտ գործակցած է իրեն՝ որպէս զի անհամաձայնութիւն մը տեղի չունենայ Սպանիոյ եւ Միացեալ-Նահանգաց միջեւ։ Միւս կողմէ Մատրիտի արտաքին գործոց նախարարութեան մէկ հեռագիրը կը ծանուցանէ սպանիական դեսպանին թէ Լոնտոնի մէջ հրատարակեալ այն հեռագրերն թէ սպանիական կառավարութեան և Մատրիտի Միացեալ-Նահանգաց դեսպանին միջեւ ծանուցագրեր փոխանակուած են, բոլորովին անհիմն են, և հաւանօրէն Քուպացիներուն կողմէ հրապարակ հանուած զրոյց մ'է։ Վերջապէս բոլորովին անհիմն է այն լուր թէ անգլիական դեսպանն իր աջակցութիւնը նուիրած ըլլայ Քիւվըլէնա նախագահին՝ բառնալու Սպանիոյ և Միացեալ-Նահանգաց միջեւ եղած դժուարութիւնները։»

ՖՐԱՆՔԵՒՌՈՒՍ ՅՈՒՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՄԸ

Թուլոնի Լիսէն 1893 հոկտեմբերի տօներէն յետոյ Ռուսիոյ ծովային ուսանող մարմնոյն ղրկած էր յիշատակարան մը, որ ֆրանսացի սպառազինուած նաւաստի մը ներկայացնող արոյրէ արձան մ'էր։ Ասոնք ալ մեծ ծովակալ Ալեքսիս Ալեքսանդրովիչ մեծ-դուքսին նախաձեռնութեամբ որոշած էին պատասխանել Թուլոնի Լիսէին՝ անոր ղրկելով յիշատակարան մը։

Այս յիշատակարանը նկար մ'է զոր յօրինած է հռչակաւոր հայազգի ծովանկարիչ Այվազովսքի և որ հրաշալի կերպով կը ներկայացնէ ֆրանսական «Պրեսլաու» զրահաւորին անցքը։ Այս նաւ Նաւարինի ծովամարտին ժամանակ կը փութար ռուսական «Ազով» զրահաւորին օգնութեանն, որ եզերապահ մարտկոցի մը և Թրքական զրահաւորի մը ռմբակոծման ենթարկուած էր։ Նկարը շրջապատուած է ռուսական զինանշաններով։ Այս նկարը հիմա հասած է Թուլոն. Լիսէի վերակացուն, Պ. Հանրի Վէրտիէ, Թիկնապահ զօրավար Աւռէնիէֆին նամակ մ'ուղղելով ըսած է. «Ամենաջերմ երախտագիտութեամբ ընդունեցինք ձեր նուէրն. անմիջապէս մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք Թուլոնի Լիսէի բոլոր աշակերտներուն և Նաւային վարժարանի բոլոր պաշտօնեաներուն անունով, Ձեզ, ձեր պաշտօնակալներուն եւ ռուսական ծովային բոլոր կրտսեր անդամներուն։ Ձեր թանկագին նկարը որու նիւթը ընտրուած է այնքան նրբամտութիւնով եւ խորունկ գաղափարով, Թուլոնի Լիսէին մեծ սրահին մէջ իր պատուաւոր տեղը պիտի գրաւէ։ Մեր աշակերտները և իրենց ընտանիքի ապագայ սերունդը միշտ իրենց աչքին առջեւ պիտի ունենան համակրութեան չջնջուելի ապացոյց մը որ իրարու կը միացնէ մեր երկու ազգերը, ինչպէս նաեւ այս միութեան յայտնի նշանը որ այս պահուս բաբախել կուտայ ֆրանսացի եւ ռուս երիտասարդութեան սիրտերը»։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՀԱԲԵՇԻՍՏԱՆ

Իմացուեցաւ թէ Ճիպութիէն 200ի չափ իտալացի գերիներ ամսոյս 20ին (Ն. Տ.) պիտի մեկնին դէպի Զէյլա։ Ասոնք արձակուած

---

(5)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆԻ»

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐԸ

ԿԱՄՔԸ

Ակումբը հագուեցայ . . . եւ կատարելապէս կրնայինք ժամ եօթնին հոս ըլլալ, եթէ ճամբան Թօլիա թափառական պզտիկ գործաւորուհիի մը հանդիպելու ձեռնարկած չըլլար, որոյ մարմնոյն ձեւն իրեն հաճելի երեւցած էր։

—Ա՛հ, ա՛հ, Տէր Բլէման, ըսաւ Օրիորդ Լըրըպուլէ, որոյ գորշագոյն աչքերը փայլփլեցան, ձեր անտարբերութեններուն պիտի անդրադառնա՞նք . . . Հիմակ ալ փողոցը պզտիկ աղջիկներուն ետեւէ՞ն կ'իյնաք, բարի մարդուկս . . . ։ Բայց, անխոհե՛մ, ծերութեան համար ի՞նչ բան կը պահէք . . .

Թողիա անհոգութեան շարժում մ'ըրաւ։

—Ականջ մի դնէք այս անպատճեն դրպարտութիւններուն, որ պարզապէս կ'ուզէ զիս նախատել ձեր մտքին մէջ։ Եւ քանի որ կը համարձակի վրաս յարձակիլ, ես ալ նոյնը պիտի հատուցանեմ իրեն . . . Ուշացանք, որովհետեւ անպատճառ ուզեց Տիկին Օլիֆանի տունը մտնել, հոս գալէ առաջ։

—Եւ տեսա՞ք զինքը Տիմանի, հարցուց Օրիորդ Լըրըպուլէ՝ հետաքրքիր ժպիտով։

—Ոչ, դեռ կը քնանար։

—Սակայն իրիկուան ժամը եօթն էր, այնպէս չէ՞։ Այո, իր սովորութիւնն է։ Այս գիշեր պարահանդէս կ'երթայ, եւ հոն թարմ ու կայտառ երեւիլ կ'ուզէ. ուրեմն ցերեկն ի բուն անկողինը կը մնայ. ա՛հ, իր գեղեցկութի՛ւնը. մետաքսէ գոհարի մը պէս կը հոգէ անոր վրայ. ինչո՞ւ չպահէր փակել զայն ապակիի մը մէջ իր աղախիններով, եւ յաղթանակի համար որոշուած ժամերուն միայն դուրս հանել . . . Բայց ամէն տարի, ամէն ամիս, ամէն օր վնաս կը հասցնէ իր թանկագին հրապոյրներուն։ Ուստի Տիմա, ժամանակին ընթացքը կասեցնելու անկարող, կը ստիպուի սահմանափակել թիւն այն վայրկեաններուն որոնց միջոցին ինքզինք պիտի ենթարկէ յոգնութեան որ կրնայ խարդախ մը պատճառել իրեն . . . Ասոր կ'ըսեն իր գեղեցկութիւնը տնտեսել . . . Արդէն հոգաբարձու մը ունի, պատուարժանն Սէր Ճէյմս . . . Այս օրերս Տիմա գրաւական մը պիտի ունենայ . . . անգիտութեանց համար։

—Էմի՛լ, գոչեց Լուի յանդիմանութեամբ, երբեք առիթ մը չես փախցըներ Տիկին Օլիֆանի համար չարախօսելու։

—Հայրս ա՛յնքան բարեխիղճ է անոր համար։ Տիմա ամբողջ բնատուրքին բարութիւններն ընդունելու յաւակնութիւնը չունի անտարակոյս . . .

Քանի մը րոպէ անձկութիւն տիրեց, որոյ միջոցին լռեցաւ միայն Էմիլի այն սուր ծիծաղն, որով սատարած էր իր ակնարկութիւնն։ Լուի, խօսակցութիւնը փոխելու փափաքանօք, կրկնեց.

—Մեծ մայր իմ, կ'իմացնեմ ձեզ թէ ձեր վարձակալներէն մին է այն գեղուհին որուն ա՛յնքան ջերմօրէն հետամուտ եղաւ Թողիա։ Արուարձանին բնակարաններէն մէկուն մէջ կը բնակի։

—Ո՞վ ըսաւ ձեզ։

—Դռնապանը։

Տիկին Էրօ իր խարշամած մանր ձեռքերը վեր վերցուց մինչեւ իր ծաղկէն գգակը, եւ թոթուեց ձայնով մը . . .

—Լաւ ուրեմն, ի՛նչ աղուոր բան . . . ա՛հ, Թողիա, կ'արգիլեմ քեզ որ տանս մէջ գայթակղութիւն յարուցանես . . . Այդ մանկամարդը թերեւս պարկեշտ աղջիկ մ'է։

—Անշեղմ այդ մասին վկայ է . . . Միւս կողմէ այնքան պարզ հագուած է որ չկրնալ անճանչնալի մէկը ըլլալ։ Երբ Բլէման անոր ծախքն հոգայ, մէկիր պիտի նետէ իր բուրդէ պզտիկ շրջազգեստները, եւ մենք իր դրան առջեւ պիտի տեսնենք կիսակառք մը, որպէս զի Թողիային պէս մաքրիկ այլեւս չկարենան անոր հետամուտ ըլլալ փողոցին մէջ։

—Եւ ի՞նչպէս կը կոչուի այդ բաղդաւոր վարձակալն որ մեր վայելչութեանց մեծ վարպետին ուշադրութիւնը կը գրաւէ, հարցուց Օրիորդ Լըրըպուլէ . . . գի՛տնալ չէ՞ք հարցափորձած առնենիդ . . . ըլլալու էք։

—Աւաղանի անուամբ Էլէն կը կոչուի, նման այն Հելլենէին որ ժամանակաւ կրակի մէջ ձգեց Յունաստան ու Ասիա, պատասխանեց Լուի զուարթացին, եւ իր բնատուրեական անուամբ կը կոչուի Կրամիէյ։

—Կրամիէ՛յ, ընդմիջեց պառաւն Տիկին Էրօ, այդ այն գիւղին անունն է ուր ես ծնած եմ . . . երկրին մէջ կար Կրամիէյ անուամբ ընտանիք մը, որ գեղակը կը բնակէր։ Բայց միակ ժառանգը մանչ մ'էր եւ բնաւ Էլէն անուամբ աղջիկ մը չեմ ճանչցած։

—Հէ՛, մեծ մայր իմ, եթէ դուք զայն ճանչցած ըլլայիք, վաթսուն տարեկան պիտի ըլլար, մինչդեռ յիշեալ մանկամարդը դեռ շատ երիտասարդ է։

—Իրաւ է, ըսաւ Տիկին Էրօ խնդալով . . . կը տեսնէ՞ս, պառաւներն իրենց անցեալին վրայ կը խօսին, երբ թէ երէկուան վրայ խօսէին . . . կեանքը այնքան շուտ կը սահի կ'անցնի որ մարդս կը կարծէ թէ դեռ երէկուանն է . . . եւ բոլորովին կը զարմանայ երբ իրեն ըսեն. բայց ո՛չ, աղէկ ի վեր կէս դար անցած է . . . կէս դա՛ր, . . . ճիշդ այն ժամանակն է երբ մեծ հօրդ հետ կ'ամուսնանայի։ Տիկինս ալ Կրամիէյ անոր մէջ մասնակցութիւն ունեցաւ եւ ես այն ատեն շատ շնորհապարտ եղայ իրեն . . . պէտք չէր որ զայն աչքէս հեռացնէի . . . բայց Էրօ Բարիզ գալ ուզեց, գործերու ձեռնարկեց, եւ ես մոռցայ հայրենիքս, գեղակն եւ այն տիկինն որ այնքան բարի եղած էր ինծ համար . . . Շատերուն պատմութիւնն է այս . . . մարդ ապերախտ կը կարծուի, մինչդեռ լոկ զբաղած է . . . Եթէ այդ աղջիկը կը վերաբերի այն ընտանիքին որոյ վրայ կը խօսիմ, երախտագիտական պարտք մը ունինք անոր հատուցանելու։

—Դիւրին պիտի ըլլայ այդ գործն, ըսաւ Լուի, վասնզի աղքատ կ'երեւի։ Այն ատեն Բլէման Նախախնամութեան դերը կատարած պիտի ըլլայ, մեզ գտնել տալով ձեր ճանչցած Կրամիէյներու մէկ շառաւիղն . . . Բայց Նորմանտիոյ մէջ ալ Կրամիէյներ կան, ինչպէս խնձորներ կան . . . Շատ տարածուած անուն մ'է այդ։

—Պիտի տեղեկանամ։

Ճաշն աւարտած եւ սրահին դուռը բացուած էր։ Պառաւն Տիկին Էրօ սեղանէն ելաւ, եւ առանց Բլէմանի կամ իր թոռան թեւը մտնելու, առաջ անցաւ, աշխոյժ եւ չափոյթ, իր ետեւը թողլով Էմիլն ու երկու երիտասարդները։ Սուրճը բերուած էր փոքր սեղանի մը վրայ։ Տիկին Էրօ ցոյց տալով զայն Օրիորդ Լըրըպուլէի, ըսաւ.

—Մեծարեցէք այս պարոններուն, սիրելիս, եւ յետոյ, եթէ կը հաճին մեզ հետ մնալ, թոյլատրեցէք որ իրենց սովորական գլանիկները ծխեն։

—Էմիլ շատ պիտի նեղանար եթէ չծխէինք, ըսաւ Լուի, զի ինքն ալ ծխելու առիթը պիտի չունենար։

—Շնորհալի եղանակ մ'է այդ անգամ մ'եւս հաստատելու, ընդմիջեց Օրիորդ Լըրըպուլէ, թէ որքան անկիրթ մեծցած եմ, այնպէս չէ՞։

Գլուխն երերցուց, յետոյ դառն մելամաղձութեամբ.

—Ուրիշ անգամ սովրեցէք ինծ հետ վարուիլ իբրեւ բացառիկ արարածի մը հետ։ Ես կանացի բան մը չունիմ, ուստի կրցածիս չափ ուզած եմ ազատ մնալ իմ սեռիս վրայ դրուած պարտականութիւններէն։ Ինքզինքս մանչու տեղ դրած եմ եւ ընթացքիս մէջ կ'ուզեմ անձնիշխան ըլլալ ցորչափ հաճոյ ըլլայ ինծ։

Շարունակելի)

ին խաղաղութեան պայմանները կնքուելէն առաջ, որովհետեւ Մենելիք Իտալիոյ Մարկարիթա Թագուհիին ծննդեան տարեդարձին պատիւ մը ընելու համար զանոնք ճամբայ հանել խոստացած էր առանց դաշնագրութեան կնքման սպասելու։ Ներաձձինի հաշտարարները լաւ ընդունուած էր Մենելիքէն, ամսոյս 3ին (Ն. Տ.) մեկնած է Ադիսաբեպայէն, 22ին պիտի հասնի Հարրար։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՄԵՆԵԼԻՔԻ ԴԱՇՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Իտալիոյ և Հապէշաստանի միջեւ կնքեալ դաշնագրութիւնը ութ յօդուածներէ կը բաղկանայ, որուն կցուած է նաեւ պայմանագրութիւն մը երեք յօդուածներով և որ կը վերաբերի Մենելիքի քով գտնուող պատերազմական գերիներու ազատման. Ա. յօդուածը կը վերաբերի թշնամութիւնները դադրեցնելու և երկու երկրաց մէջ խաղաղութիւնն ու բարեկամութիւնը վերահաստատելու։ Բ. յօդուածը կը ջնջէ Ուչալլիի դաշնագրութիւնն և Գ. յօդուածը կը վերաբերի Հապէշաստանի կատարեալ անկախութեանը ճանաչման։ Դ. և Ե. յօդուածներն ի մասին սահմանագծին, հետեւեալներն են.

Յօդ. Դ.—Որովհետեւ դաշնակիցք համաձայնած չեն վերջնապէս որոշելու իրենց երկրաց սահմանները եւ միւս կողմէ կը փափաքին այդ պատճառաւ չընդհատել խաղաղութեան բանակցութիւնները, որոշուած է և որոշուած կը մնայ թէ մէկ տարուան միջոցին, խաղաղութեան կնքման թուականէն սկսեալ, երկուց կառավարութեանց կողմէ կարգուելիք մասնաւոր պատուիրակներ՝ բարեկամական համաձայնութեան մը հիման վրայ պիտի որոշեն սահմանագծերը։ Մինչեւ այդ ատեն նախկին վիճակը պիտի պահուի ինչպէս նաեւ Մարէպ-Պէլէսա-Մինա գիծը։

Յօդ. Ե.—Մինչեւ որ սահմանագծերը վերջնապէս որոշուին, իտալական կառավարութիւնը պարտաւոր է երկրին ոև է մասը չտալ ուրիշ կառավարութեան մը և եթէ այդ կարգի փոխանցում մը կատարէ, չեղեալ պիտի նկատուի և այդ երկիրը անմիջապէս Հապէշաստանի իշխանութեանը պիտի ենթարկուի»։

Երկու վերջին յօդուածները կը վերաբերին ապագային առեւտրական դաշնագրոյ մը կնքման, խաղաղութեան դաշնագրոյն օտար տէրութեանց հաղորդուելուն եւ որոշման թուականէն սկսեալ մինչեւ մէկ ամիս վաւերացեալ օրինակներու փոխանակութեան։

Ասոնք գերիներուն ազատման յատուկ պայմանագրութիւնը։

Յօդ. Ա.— Հաշտութեան դաշնագրութեան կնքմամբ գերիներն ազատ հռչակուած են։ Մենելիք Թագաւորն անոնց ամէնքն ալ Հարրար պիտի զրկէ, որպէս զի դաշնագրութիւնը հռչակուի վաւերացուելէն անմիջապէս յետոյ անկից Զէյլա զրկուին։

Յօդ. Բ.—Իտալական կարմիր խաչի ընկերութիւնը պիտի կրնայ իր մասնաճիւղը զրկել մինչեւ Կիլտանայ, գերիներն ընդունելու համար։

Յօդ. Գ.—Իտալական լիազօր պատուիրակը ինքն իսկ գիտնալով որ հապէշ կառավարութիւն մեծ ծախքեր ըրած է գերիները պահելու համար, այդ ծախուց վճարումը կը պատկանի իտալական կառավարութեան։ Մենելիք կը յայտարարէ թէ ինք գումար մը որոշած չէ եւ թէ բոլորովին կը յանձնէ իտալական կառավարութեան արդարասիրութեանը։

ՔԷՆԴՐԲԸՐԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ

Անկլիքան եկեղեցւոյ պետին ընտրութիւնը Նոյմ. 13/25ին պիտի կատարուի, ըստ որոշման Քէնդրպըրիի Թեմին կղերական դասուն։

ՑՈՐԵՆ

Փարիզի առեւտրական սակարանին մէջ մեծ կորուստներ պատահեցան ցորենի գնոյն յանկարծակի բարձրացման պատճառաւ։ Ցանձնակատարի մեծ տուն մը սնանկացաւ, որովհետեւ վար գինի վրայ գործ ընելով մեծակի գումարներ վնասած էր։ Կը վախցուի թէ ուրիշ սնանկութիւններ ալ պատահին, այդ պատճառաւ սակարանին մէջ տակնուվրայութիւն կը տիրէ։

ՊԻԷՌ ԼՕԹԻԻ ՄԱՅՐԸ

Պիէռ Լօթիի (որուն բուն իսկ անունն է Ժիւլիէն Վիօ) մայրը՝ Տիկին Վիօ մեռաւ ի Ռօշֆօռ-Սիւռ-Մէռ, 88 տարեկան։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 19 Նոյմ.—Փեդրպուրկէն կը հեռագրեն թէ հաւանականաբար իշխան Վոլոնցով Տաշքով հանգուցեալ Լօպանով իշխանին տեղ արտաքին գործերու նախարար պիտի անուանուի։

—Այսօր Նոր Համալսարանին բացումը տեղի ունեցաւ։ Հանրային կրթութեան նախարար Մ. Ռամպօ, համալսարանի տնօրէն Մ. Կռէար, Թաղապետական ժողովին նախագահ Մ. Պոտէն և գրական կաճառին պետ Մ. Լավիս ճառեր արտասանեցին։ Նոր շէնքը սքանչելի է։

ՓԵՏՐՈՒՊՈՒՐԿ.—Յունաստանի Նորկիոս Ա. Թագաւորի դուստր Մարի Մարիէն իշխանուհիին ամուսնութիւնը Ժորժ Միխայիլովից մեծ դուքսին հետ տեղի պիտի ունենայ առաջիկայ ձմեռուան մէջ։

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՀՌՈՄ, 20 Նոյեմ.—Իտալիոյ Նախարարապետ Րուտինի մարքիզն ի մօտոյ բանախօսութիւն մը պիտի արտասանէ թէ Եռյակ Ջինակցութիւնը կազմող Տէրութեանց միջեւ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ։

—Իտալիոյ և Պրազիլիոյ միջեւ եղած անհամաձայնութեան վերաբերեալ կարգադրութիւնք ստորագրուեցան։

ՄԱՏՐԻՏ.—Քուպայի սպանիական հրամանատար զօրավար Վէյլէր հրաժարական տուաւ այդ պաշտօնէն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Հաճըն գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Հայ-Հռոմէական ազգէն Բօթիլի Նախկին օսմանեան հիւպատոս Ֆէրիտ էֆէնտի։

Հաֆիզ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Սըվազի Նահանգին Իտարէի Ժողովոյ անդամներէն Բօթիքեան Նազարէթ էֆէնտի։

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին նոյն մզկիթը գնաց եւ հոն ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին սերպիական դեսպանը, Րումէլիի երկաթուղեաց տնօրէն Պ. Կրօսհօլց, պելժիական դեսպանատան խորհրդականը ու առաջին թարգմանը և քառասունէ աւելի օտարազգիներ։ Ներկայից ոմանք սննեկապետաց միջոցաւ արժանացան կայսերական ձեռնասեղանաց։

ԿՐԷՏԷ.—Կրետէի գաւառական և ոստիկանական բարենորոգմանց յանձնախումբն, որք ժամանակէ մ'ի վեր հոն գտնուելով՝ ի գործ դրուելիք բարենորոգմանց ծրագիրները կը պատրաստէին, յառաջիկայ երեքշաբթի օրը Կրէտէ պիտի ուղեւորին։

ՏԷՐՔՈՍԻ ՋՈՒՐԸ.—Քաղաքապետութիւնը նկատելով որ մայրաքաղաքիս մատակարարուած Տէրքոսի ջուրը մերթ ընդ մերթ կը պղտորի, բան մը որ կրնայ հանրային առողջութեան վնասակար ըլլալ, որոշեց յատուկ յանձնախումբ մը զրկել ի Չաթալճա, որպէս զի Տէրքոսի ջրամբարներուն վրայ մօտէն հսկողութիւն ի գործ դնէ։

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ.—Դատական Նախարարութիւնը յառաջիկայ 1313 տարւոյ իր ելմտացոյցը զրկեց Բ. Դրան, որ թէ՛ այդ և թէ միւս նախարարութեանց ելմտացոյցերը յանձնեց ելմտացոյցի յանձնաժողովին։

ՎԱՇԽԱՌՈՒՔ.—Ներքին գործոց նախարարութեան մէկ պաշտօնագիրն, որ կը վերաբերի վաշխառուներու դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներուն, յանձնուեցաւ Դատական նախարարութեան մէջ կազմեալ այն յանձնաժողովին, որուն պաշտօնն է կանոնագրելու բարեփոխումը կատարել։

ՖԷՐԻԴ ՍԱՍՏԷՏՏԻՆ ՓԱՇԱ, Սպարապետի Դրան հաշուակալութեանց առաջին ճիւղին նախագահը, կայս. իրատէի մը համաձայն Կրէտէ պիտի երթայ պաշտօնով։ Սաստէտտին փաշա այսօր Կրէտէ պիտի ուղեւորի։

ՊԱՀԵՍՏԻ ԶՕՐՔԵՐ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Իսփիրնէի, Քօզիքօյի, Տիմէթօքայի եւ Ֆէրէճիքի պահեստի զօրաց վաշտերն արձակուեցան։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ Վերատեսուչին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ պաշտօն ունի բարեփոխել ու բարւոքել մաքսատան մէջ ուղեւորաց յատուկ արահին կանոնագրութիւնը։

ՍԸՐ ԷՏՎԱՐ ՎԻՆՍԸՆԴ, Օսմ. Պանքայի ընդհանուր տնօրէնը, երէկ Բէօսթէնճէէն մայրաքաղաքս դարձաւ Բօղոսսից շոգենաւով։

ՊԱՐՍԻՑ Մուզաֆֆէրէտտին Շահին ծննդեան տարեդարձին առթիւ օսմանեան պաշտօնէութեան երէկ քանի մէկ թղթանօթներ արձակեց։ Իրիկուան դեսպանը հացկերոյթ մը տուաւ, որուն հրաւիրեալ էին պարսիկ գաղթականութեան երեւելիները։ Դեսպանատունը լուսազարդուած էր։

Կայս. պալատան և Բ. Դրան կողմէ յատուկ պաշտօնեաներ պարսկական դեսպանատունն երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տուին։ Դեսպանն երէկ առտու շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց ի Թէհրան։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ.—Յառաջիկայ շաբթու պիտի վերսկսին հաղորդակցութիւնք ընդ մէջ Նախօտինեի ու Զօրբրիայի, որք ընդհատուած էին վերջին ողողումներէն։

ԱՆՏԱՌԻ ՀՐԴԵՀ.—Պրուսայի անտառներուն մէջ ծագած հրդեհներն որ մարած կը կարծուէին, անցեալ կիրակի վերսկսեր են։ Նոյն օրը թանձր մուխ մը կ'ելլէր դէպի Քէշիշ լեռն եւ Պրուսայի դաշտը կը ծածկէր ամբողջովին։ Օդին մէջ կայծեր կը տեսնուէին. տեղական կառավարութիւնը անմիջապէս հարկ եղած օգնութիւնները ղրկել տուեր է կրակին առաջքն առնելու համար, սակայն հրդեհը սոսկալի արագութեամբ մինչեւ Քիզիք գիւղը տարածուեր է տասնըվեց քիլօմէդր տեղ այրելով։ Նոր օգնութիւններ ալ ղրկուեր են, բայց հրդեհը նորէն յառաջանալէ յետոյ մարեր է տեղատարափ անձրեւէ մը։

ԻՏԱԼԻՈՅ Մարկարիթա Թագուհւոյն ծննդեան տարեդարձին առթիւ երէկ դեսպանատանց պաշտօնատներն ու առեւտրական նաւերը դրօշներով զարդարուած էին։ Դեսպանատան գործակատար Կավլինա կոմսն ընդունեց իտալական գաղութականութեան երեւելեաց շնորհաւորութիւնները։ Մարկարիթա Թագուհին ծնած է 1851ին։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ հիւպատոսարանի մէկ քանի պաշտօնեայք, կըսէ Սթամպուլ, ի մօտոյ Պրուսա պիտի երթան տեղւոյն հելլենական փոխ-հիւպատոսարանին նկատմամբ քննութիւններ կատարելու համար։

ԱՐԳԻԼԵԱԼ ԶԷՆՔ.—Անվերսէն Պոլսոյ Նաւահանգիստ եկած իտալական շոգենաւէ մը երկու անտուկ րէվոլվէրի փամփուշտ եւ երկու անտուկ րէվոլվէր գտնուելով ձեռնհաս պաշտօնէից կողմէ գրաւուեցան։

Մ. ԼԱՏԻՍԼԱՍ ՄԻԼԼԷՐ, աւստրիական դեսպանատան նախորդ առաջին թարգմանն, որ Հռոմի աւստրիական դեսպանատան խորհրդական կարգուած էր, երէկ իր նոր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ Բէօսթէնճէի ճամբով։

ԿԷԼԻՊՕԼԻՍԷՆ կը գրեն թէ վերջերս տեղացած անձրեւներ օգտակար եղած են երկրագործներուն, որք մտահոգութեան մէջ էին երաշտութեան պատճառաւ։

—Կ. Պոլիս փոխադրելու համար Անատօլուէն ոչխարներ կը բերուին։ Մինչեւ հիմա 140,000 ոչխար բերուած են եւ թէ այդ թիւ անցեալ տարուանին չափ չէ։

ՍԵՂԱՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ
9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ		22 09
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		— —
Ամենէն բարձր գին	» »	22 11
Ամենէն վար գին	» »	22 05
Օսմանիյէ	» »	— —
Րումէլիի երկաթ. Փր.		102 25
Ռէժի	» »	— —
Քրէտի Ժէնէրալ օթօմ.	» »	7 15
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	» »	4 08
Թրամուէյ բաժնեթ. ղրշ		7 25
» Ժուիսանս	»	2 40
Սիկառէթ) Ա.	»	1 35
Սիկառէթ) Բ.	»	1 32
Սօս. Օթ. Ցամաք է Վալ. Ա. Ո.		3 3
Ձէն. Թօպաքօ Բօրթ. չիլին		— 9
Ձէն. Էնթէրբրայզ	»	— 10
Թրամուէյ պարտաթ. Փր. ան.		495 —
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	345 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	458 —
Թրամուէյ	»	30 50

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ մէկ օրուան Օ. Ո.		2 50
» ութ	» » »	5 25
Րումէլ. երկ. մէկ	» » »	— —
» » ութ	» » »	— —

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս ղրշ		109 25
Փարիզ 3 » Փր.		23 —
Ֆիօրին մանտա	»	10 87

ՓԱԿՈՒՄ ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏ

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.	22 06
Րումէլիի երկաթուղի Փր.	101 25

ՓԱՐԻԶ 19 ՆՈՅ.

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	Փր.	102 60
Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.) բաց.	»	20 22
) գոց.	»	20 17
» » » Բ.	»	32 25
» » » Գ.	»	20 65
Օսմանիյէ	»	357 —
Րումէլիի երկաթուղի	»	102 —
Օսմ. Բախօնիթէ	»	435 —
Մաքսատուն	»	460 —
Օսմ. Ռէժի	»	325 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	53 —
Քրէտի Լիօնէ	»	770 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3344 —
Իտալական Ռանթ	»	91 40
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 250
Դրամադեղչ	»	2 —

ՊԵՐԼԻՆ 19 ՆՈՅ.

Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.	մարք	— —
» փոխառութիւն 1888	»	88 —
Րումէլիի երկաթուղի	»	102 50
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	84 75
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 180

ՎԻԵՆՆԱ 19 ՆՈՅ.

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	ֆիօր.	120 10
Րումէլիի երկաթուղի	»	50 50
Օսմ. Ռէժի	»	151 50

ԼՈՆՏՈՆ 19 ՆՈՅ.

Անգլ. քօնսօլիտէ	Ա. Ո.	110 63
Օսմ. » Սէրի Ա.	»	65 50
» » » Բ.	»	33 25
» » » Գ.	»	20 20
» » Դ.) բաց.	»	19 92
) գոց.	»	20 12
Փոխառութիւն Պաշտպա	»	76 50
» Օսմ. 3 ½ %	»	92 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11 18
Այտընի երկաթուղի	»	12 —
Եգիպտական Միացեալ	»	103 25
Հելլենական 5 %	»	29 50
Մօնօպօլ հելլենական 4 %	»	30 50
Ռանթ » 4 %	»	24 —
Ռուսական 3 ½ % 1891	»	99 —
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	92 —
» Նոր » 6 % 1892	»	93 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 41
Դրամադեղչ	»	4 —

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔԱՆ

Անգլիոյ Պանքայի շաբաթական հաշուեկշիռն հետեւեալ տարբերութիւնները կը ցուցնէ նախորդ շաբթուան վրայ։

Մետաղադրամ աւելցած	214,000 ոսկի
Առեւտրական Թղթեր »	364,000 »
Պանքային պահեստ »	560 000 »

Համեմատութիւն պահեստներուն՝ Պանքային յանձնառութիւններ՝ 52.53 առ 100։

ԳՐԱԳԱՏԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ ԳԻՇԵՐՆԵՐԸ
ՀԵՂԻՆԱԿ
ՅԱԿՈԲ Մ. ՀԱՃԵԱՆ

«Բերայի Գիշերներ»ը երեւցած է նախ իբրեւ Թերթօն Լոյս Հանդէսին մէջ եւ վերջէն 1885ին ի մի հատոր ամփոփուելով հրատարակութեան ըսբուած է։

Տասը տարիներ անցնելէ ետքը կ'արժէ՞ այս վէպին այժմէութիւն տալ եւ անոր քննութեամբ զբաղիլ։ Աղէկ բանի վրայ խօսելու յարմար առիթը միշտ պատեհութիւնն է. մանաւանդ կ'ընթրենք ու միայ որպէս զի, գէշ աղէկ, չի մոռցուած երկասիրութեան հանդիպինք։

«Բերայի Գիշերներ»ը հետեւողութիւն չէ անշուշտ, բայց չենք գիտեր ինչո՞ւ զայն կարդացողը ֆրանսական ընթացիկ վէպի մը տպաւորութիւնը կը կրէ։

Դեռ ցայսօր Վէլի-Էֆէնտի սիրուն գրօսավայր մ'է, ինչպէս կը նկարագրուի հոն. ուզողը Փափազ-Բէօրիւսին կրնայ երթալ տեսնել. Զաքըրի անունը ո՞վ չէ լսած եւ գիտենք որ Գարաքաշեան վաղեմի չարագործ մըն էր։

Ահա այսպէս տեղւոյ եւ անձանց անունները մեր երկրէն փոխ առնուած են. կրնանք ըսել թէ վէպին խորութիւնը տեղական կեանքի դէպքերէ հիւսուած է եւ իր երկասիրութեան ամբողջ շէնքը իրեն կը վերաբերի։

Հապա ինչո՞ւ մեր վրայ ազդեցութիւնը դարձեալ օտար կը մնայ եւ ընթերցողին երեւակայութիւնը՝ ծանօթէն անդին, մնացածին աշխարհներու մէջ կը թափառի։

Ինչու որ մեր մտադրութիւնը արթնցնելու համար ի գործ դրած միջոցը յար եւ նման է այն հնարքին որուն կը դիմեն Ֆրանսացւոց սովորական վիպագիրները։

Կիսախորով Մաթիաս րոցերու մէջէն մագապուր կ'ազատի, էջ 218. Մէրմէր-Գուլէի առջեւ Վաղինակը կէս խեղդուած ծով կը նետեն, չենք գիտեր ինչպէս, ջուրին տակէն ողջ առողջ դուրս կ'ելլէ, էջ 33. Շահրիման վագրերու դէմ կը չահատակէ, էջ 279, եւ կատղած ցուլին եղջիւրներէն բռնելով գետին կը տապալէ, եւլն։

Կ'ընդունինք որ ասոնք ամէնքն ալ մեզ սքանչօրոփ վայրկեաններ անցընել կուտան. բայց ի՞նչ են եթէ ոչ չինծու առասպելներ, սուտ ու փուտ բաներ։

Հաճեան էֆէնտի թող ուրեմն չի պնդէ որ «անբնական պատահարներէ» եւ «հրաշալի-ներէ» զգուշացած է։ Իր յառաջաբանին մէջ մեզ կանխելու հոգն իսկ մասամբ կ'ընէ այն հրապոյրին եւ անհնարինին որ գոյութիւն ունի իր վէպին մէջ։

Եւ ինչո՞ւ անհնարինն ու հրաշալին վտարել իր գրականութենէն, մինչ իր մշակած սեռին պահանջը չէ՞ վիպական ըլլալ. այս չէ՞ Ֆրանսացւոց սովորական վիպագիրներու նախասիրական հնարքը եւ յաջողելու գաղտնիքը. ալ ո՞վ կրնայ զինքը մեղադրել։

Այլ է գիտնալ թէ «Բերայի Գիշերներ»ը վէպերու ո՞ր տեսակին կը վերաբերի. դիտակա՞ն է, դասակա՞ն է, կրթակա՞ն է, պատմակա՞ն է, բարոյակա՞ն է։

Եթէ մեկ միայ բօնան «ռէնիէ»ին կարգը կը դասենք զայն. անոր համար ալ մնացածն միշտ յարմարող ունի. բայց այս է թերթօնի յարմարագոյն ձեւը և չի մոռնանք որ նախապէս իբրեւ թերթօն հրատարակուած է։

Լրագրի մէջ երեւցող վիպագիրը աւելի մտադիր է թերթին ընթերցողները հետ ի հետ իր ետեւէն ձգել և միշտ անակնկալին յուսով օրուան թիւէն հաս մը ընել տալ, փասորոյ գրեթէ անկարելի է թէ լրագրին բաժանորդ աւելցնել և թէ դասական ծրագրի հետեւիլ։

Ուզեցինք այս մասին Հաճեան էֆէնտիի հնարիմացութիւնը փորձի դնել։ Զոր օրինակ. առինք գրքին սկիզբը Հրանդի տարիքին համար նշանակուած 25 թիւը և դարձեալ անոր ծնելէն մինչեւ վէպին թատերաբեմը հասնելու առնելին համար արուած այլ եւ այլ թիւերը գրքին մէջ ասդիէն անդիէն հաւաքեցինք որպէս զի գումարը սկզբնական թիւին հետ բաղդատենք. Նորէն 25 կ'ըլլայ։ Տարուան շրջանը վէպին մէջ իրեն հետ բոլորեցինք որպէս զի տեսնենք թէ եղանակներուն կարգը չփոթէ՞ր է։ Կը խոստովանինք որ անուններու, տեղերու, ժամանակներու լաբիւրինթոսին մէջէն պատուով դուրս է ելեր։

Միւս կապակցութիւններն ալ այսպէս կը ճշդուին։ Շնորհաւորենք ուրեմն հեղինակը որ՝ օրը օրին գրելով հանդերձ, վէպին թելը չէ կորսնցուցեր։

Դիպուածքն ի մեզ այնքան հասունցած չէ որ դրական դպրոցներ իրարմէ զանազանուին. հեղինակը իրապա՞շտ է, ընապա՞շտ է, անկապա՞շտ է, ո՛չ մին է և ոչ միւսը. բայց քանի որ հեղինակէ աւելի թարգմանիչ ունինք, մեզ կ'օգտէ որ Հաճեան էֆէնտի իր վէպին հայն է, մենք քիչ մը գոհ կ'ըլլանք։

Յայտնի է թէ վէպերու մէջ տիրող կիրքն է Սէրը, յոյլ յեղուած բանաձեւ մը կայ զոր վէպին հերոսը իր պաշտելի դիցուհւոյն պիտի չասէ,—Ո՛հ, կը սիրեմ զքեզ»։ Այս անխուսափելի հարկին առջեւ մեր վիպագիրն ալ պիտի խոնարհէր։

Եւ որո՞նք կը բաղդատուին վէպին պայմանեալ այդ հեշտ դերը ներկայացնելու։ Անոնք որ երկրորդական անձինք պէտք էին մնալ. Վաղինակ և Շահրիման. բայց կարծես ապաշխարանքի վրայ՝ մին Իտալիէն միւսը Հնդկաստանէն կը վարձուին «Բերայի Գիշերներ»ու մէջ սիրահարի դեր կատարելու։

Վէպին գլխաւոր դերակատարն է Գարաքաշեան, վերջ'ն ալ Գարաքաշեանը, վէպ չի մնար։ Եկու տես որ, ինչպէս օրէնք է, «Էրը իր մէջ չանձնուորեր, հեղինակը պլացած է անոր սրտի այս քաղցր պէտքը։

Ուրեմն խիստ մեծ ճարպիկութիւն պէտք եղած է վէպին դերակատարները երկու հաւասարապէս շահագրգիռ խումբերու ջոկելով հանդերձ ամբողջին միութիւնը անեղծ պահելու համար։

Սիրային տարրը ընդհանրապէս ամէն վէպի ընդլայնման հասարակաց տեղիքն է. ուստի եթէ Օր. Մալվինայի եւ Շահրիմանի ու Օր. Օլինկայի եւ Վաղինակայ անուշութեանց նկարագրութիւնէն վէպը մերկացնենք, կը մնայ բուն վէպը կամ անոր ոգին։

Զարմանալի՜ բան, այդ յապաւումը կը բաւէ հեղինակին բուն ստեղծած դէմքերը դուրս ցայտեցնելու. ոմանք վայրագ, ոմանք նողկալի, բայց միշտ աւելի որոշ եւ աւելի մօտ իրականութեան։

Այսպէս մութ ու կուռ Բէօմիւրճի Սօզադին անկիւնը, սպասող Պէյլօռ Գասպարը, Մալթըզ Թէրէզայի դինետան լկտի կիները. ասոնք աշխոյժ տեսնուած եւ օրինակուած են։

Լեգոնեին անգամ կեղծել կը փորձէ հեղինակը, բայց անոնց մի քիչ համեմատ եւ կորովի բացատրութիւնները չի կրնար մէջ բերել, որովհետեւ աշխարհաբարը կեցած եւ որոշ սահմանի մը մէջ առնուած չէ եւ կը վախնայ անոնց խակ ոճերը գործածելու. սոյն վէպը իր յատուկ երանգը կը կորսնցնէ. ապա թէ ոչ հեղինակին ուզածին չափ եւ աւելի իր ստեղծած դէմքերը պիտի տեսնէինք։

Արդէօք Հաճեան էֆէնտի չի՞ հաւատար սիրոյ գոյութեան որ վերացականը անոր բաժին կը հանէ, իսկ դրականը ստրկութեան կը պահէ։ Այս մասին իր գրական դաւանանքը չենք գիտեր. բայց բան մը որ լաւ գիտենք՝ այն է թէ սիրոյ սուրբ զգացումներէն չարը չի պատժուիր այլ կը փրկուի. չա'րծուիր հապա կ'օրհնուի։

Արդ, գրքին սկիզբը Գարաքաշեան եւ Մալվինա դէմ առ դէմ են եկեր։ Սովորական վէպ մը գլուխ գործոցի մը բարձրացնելու ի՜նչ անզուգական պատեհութիւն. պէտք էր Մալվինայի սէրը Գարաքաշեան անզգամը դարձի բերէր։ Գրքին հեղինակը այնքան զայրոյթ է զգացեր չարին դէմ որ ուզեր է գո՛նէ խօսքով անոր գլուխը ջախջախել եւ այն թափով գրքին ծայրն է հասեր։

Չափազանցութիւն չի թուի մեր ըսածը՝ տեսնելու բան է՝ Օննիկի քրիստոնէի դէմքը ուրուագծելու համար վրձինի ի՜նչ ուժով հարուածներ կուտայ։ Այդ մարդախոշոշ գազանը իր հայրը թունաւորելէ ետքը ա՛յնքան սեւ կեանք մը կը վարէ եւ արդարութեան ձեռքէն պահ մը ա՛յնքան ճարտարութեամբ կը պրծի որ իրաւամբ Գարաքաշեան մականունը կը ստանայ։

Գալով իր հօրաքրոջ որդւոյն՝ Հրանդի, պէտք է խոստովանիլ որ փայլոտ մարդու տափակ դերը կը կատարէ, իրեն համար զգացած համակրութիւնները կը ծագի Օննիկի համար մեր զգացած հակակրութենէն։

Ահա քննադատութեան վախճանին հետ վէպին ալ վախճանը կը հասնի։ Արդարութեան վրէժխնդիր ձեռքը կը ծանրանայ Գարաքաշեանի վրայ. և որպէս զի հակապատկերը կատարեալ ըլլայ՝ Հրանդ իր ջոջ բարերարներուն հետ ոսկւոյ և ադամանդի երկիրը՝ Հնդկաստան կը մեկնի, ուր երջանիկ կեանք մը պիտի վարէ այլ եւս։

Ուրեմն, ինչպէս ամէն սովորական վէպերու մէջ կը պատահի, հոս ալ չարը կը պատժուի, բարին կը վարձատրուի, որով «Բերայի Գիշերներ»ուն հանգոյցը ինքնին կը լուծուի, և մեզի կը մնայ այս յաջող ելքը ծափահարել։

Միայն թէ, քանի որ մեր պատահած ուշագրաւ դէմքը Գարաքաշեանն է, մեր խոնարհ կարծեօք վէպն ալ յարմարապէս Գարաքաշեան պէտք էր վերտառել։

Վասն զի, ինչո՞ւ «Բերայի Գիշերներ»ը ընդհանուր անուան տակ հեղինակը միայն այդ ժամին մութ խաւարը կը պատկերացնէ։

Ինչո՞ւ Բերայի բարձրագոյն դասերու վրայ մեզ բան մը չըսեր, չի ցուցներ անոնց վարքն ու բարքը, ինք որ ա՛յնքան մօտէն կրնար զայնս ուսումնասիրել։

Ինչո՞ւ իր վէպին մէջ գէթ Բերայի միջնակարգ ընտանիքները ի հանդէս չէ՛ դար, մինչ անոնց գիշերները նուա՞զ հետաքրքրաշարժ են քան քսակահատներու, խաղամոլներու և մէկ իրիկուան յաւերժահարսներու գիշերները։

Անշուշտ Բերացիներուն ամէնքն ալ մէյմէկ Պէյլօռ Գասպար, Կայթանօ, Ֆռանցեսքօներ չեն որ կապելաններու խորը պղպջացող կանթեղներու առջեւ իրենց Բերայի գիշերները լուսցնեն։

Թերեւս Հաճեան էֆ. իր սեպհական ժպիտին ներքեւ յունական համոզումներ կը «քօղէ» և Բերայի տեսակէտն ու մեծատունը մէկ ջուրով կը լուայ, ո՞վ գիտէ։

Ինչ որ ալ ըլլայ իրողութիւնը, վէպին այս կամ այն անունը կրելէն չէ որ իր արժանիքը պիտի աւելնայ կամ նուազի, և մենք կը մաղթենք որ Հեղինէ, Կորուսեալ Կատակ, Ներիմա, Փախստական Մայրը, Բերայի Գիշերներ՝ կոկիկ վէպերը գրելէն ետք, բաց իր խոստման նորանոր երկասիրութիւններ արտադրէ։

ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Հայ Օսմ. Ֆրանսերէն լեզուաց բաւական հմուտ երիտասարդ մը պատրաստ է ծառայել գործակատարի պաշտօնով, պատուաւոր երաշխաւորութիւն։ Դիմել առ Աչըճեան գրատուն ի Զագմաճըլար Եօգուշու, թիւ 29։
5—1

ԱԶԴ
Ժամանակին պահանջմանց ըստ ամենայնի յարմարող, պատուաւոր երիտասարդ մը պաշտօն կը փնտռէ վաճառատան մը մէջ։ Փափաքողք կրնան դիմել «Բիւզանդիոնի» Խմբագրատունը։ 3—1

ԱՍՏԻ ԱՆՏԻ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

Մանչեսդըրի լրագիր մը վերջերս կը պատմէր անձնասպանութիւնն հարիւրամեայ մարդու մը, որ նամակ մը թողած էր յայտարարելով որ այլ եւս ձանձրացած է կեանքէն։ Այդ ծերունին, որ անբասիր կեանք մը անցուցած էր, մինչեւ վերջին օրերը, իբրեւ խարերայ ձերբակալուած էր։ Գթ[illegible] անձանց դիմելով ինքզինքը ներ-

կայացուցած էր՝ Վոթէրլօի պատերազմին մասնակցող իբրեւ վաղեմի զինուորական մը. կը պատմէր անդառնալի վկայի մը նման պատերազմին զանազան պարագաներն և կը յայտարարէր որ այժմ զօրքի կը գտնուի աքսորեալ մէջէներէն: Մերուենի լսած էր նաեւ թէ մեծ հակառակորդին օրը խօսած էր Վէլինկթընի դուքսին հետ: Բնականաբար կարելի չէր մերժել ամէն նպաստ այդ կարգի անձի մը: Այդ կերպով ծերունին բաւական կը նպաստաւորուէր: Վերջապէս գործը երեւան ելնելով, ծերունին ոստիկանութեան յանձնուած էր, որ ի նըկատի առնլով անոր տարիքը, չէր ուզած դատապարտել և անկելանոց մը ղրկած էր զայն:

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՏՌԱՄ

Փարիզի լրագիրք կը պատմեն թէ Գ. Մ... հարուստ գործարանատէր մը անցեալ ամառ կիմանար թէ իր գըլուղական ընկերներէ մին Գ. Կ... որ տասնըհինգ տարի առաջ Ալճէրիա գացած էր առեւտուրի համար, Փարիզ վերադարձած էր՝ հոն հաստատուելու համար: Գ. Կ... այս լուրը առնլով իր բարեկամին կը խնդրէր իրեն ու ընտանեացը յարմար բնակարան մը վարձել: Գործարանատէրը անմիջապէս փութացած էր տանը մօտ բնակարան մը վարձել, ուր մէկ քանի օր յետոյ կը հաստատուէր Գ. Կ...:

Պատահեցաւ որ Գ. Կ... սիրահարեցաւ գործարանատիրոջ կնոջը: Այս յարաբերութիւնը գաղտնի պիտի մնար եթէ կինը անխոհեմութիւն չունենար իր գաղտնիքն հաղորդելու սպասուհւոյն, որ յարաբերութեանց միջնորդն էր: Սպասուհին անզգուշապէս գըտնուելով ամէն բան պատմեց Գ. Մ.ի որ սկսաւ հսկել իր կնոջը վրայ և առտու մը իմացաւ որ կէսօրէն յետոյ Գ. Կ.ի տունը պիտի երթար և թէ Գ. Կ. մինակ էր, որովհետեւ իր կինն ու աղջիկը գիւղ գացած էին:

Գործարանատէրը որոշեց վրէժ լուծել. ատրճանակ մը առնլով գնաց Գ. Կ.ի տունը: Այս վերջինոյն ծառան չուզեց դուռը բանալ ըսելով որ տէրը բացակայ էր: Գ. Մ. պնդեց ու ձայնը բարձրացուց: Ալճէրիացի վաճառականը գայթակղական պարագաներէ վախնալով Տիկին Մ.ը պահեց իր արդուզարդի սենեակին մէջ և գնաց դիմաւորել գործարանատէրն և ներողութիւն խնդրելով ըսաւ իր սպասաւորին պատուիրած էր չընդունիլու անծանօթ ուրիշ հիւր մը և ոչ թէ զինքը, և դէպի սրահ առաջնորդեց:

Գործարանատէրը ատրճանակը քաշեց և սպառնացաւ Գ. Կ.ի եթէ կինը պահած տեղէն երեւան չհանէր: Գ. Կ. ըսաւ թէ կը սխալէր: Գործարանատէրը երկու վայրկեան միջոց տուաւ բայց նոյն միջոցին անհաւատարիմ կինը երեւան ելնելով «Ես եմ միակ յանցաւորը» գոչեց և ատրճանակը ամուսնոյն ձեռքէն խլելով ինքզինքը ծանրապէս վիրաւորեց: Տիկին Մ. իր ծնողաց տունը փոխադրուեցաւ ծանր վիճակի մէջ:

ՁԻԵՐԸ ՆԵՐԿԵԼ

Ձիերու ներկումը, որ ապօրէն գործ մ՚է, գժբաղդաբար ի գործ կը դրուի արհեստական նուրբ միջոցներով: Իբրեւ օրինակ առաջ կը բերուի ալեխառն ձի մը, որ սեւ ներկուելով վերստին ծախուած է իր նախորդ տիրոջը: Անձրեւոտ օդի մը ձիուն վրայի ներկը թափելով տէրը տեսած է թէ իրեն առաջին ձին է: Այդ գործով զբաղողները միանգամայն ձիուն բաշն ու պոչը կը հաստարցնեն, խնամով կը սանտրեն ու կը փայլեցնեն և վերջապէս ազնիւ ցեղի պատկանող ձիու մը կերպարանքը կուտան: Ամբողջ մարմինը խուզորդով կը մաքրեն եւ մազերն երկար կը թողուն այն տեղերն ուր պակասութիւններ կան գոցուելիք: Ամբողջ ալ կը նրբացնեն թեթեւաչափ [illegible] պարանքը տալու համար [illegible] տական ուռելիքներով [illegible] միանգամայն զաւեկով [illegible] ուռելիքներ ալ կուտան [illegible] եւ դնդերային զօրաւոր կերպարանք մը կուտայ ձիուն: Տարիքին համար ալ խաբէութեան զանազան եղանակներ կան: Ցայտնի է թէ ձիերը իրենց արժէքին բարձրագոյն աստիճանին կը հասնին երբ 5-6 տարեկան ըլլան, որով հարկ կ՚ըլլայ երբեմն ձին աւելի երիտասարդ եւ կամ աւելի տարիքոտ ցոյց տալ: Եւ որովհետեւ ձիուն տարիքը ակռաներէն կը ճանչցուի, ուստի կարելի է ձին ծեր և տարիքոտ ցոյց տալ անոր կաթի ակռաները հանելով, որ կը փութացնէ անոնց նոր ակռաներու երեւան գալը:

ԸՆՏՐԵԼԱԳՈՅՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՕՍՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Հեղինակութեամբ

ՊԵՏՐՈՍ ԷՖԷՆՏԻ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

Ընդամ Պետական Խորհրդոյ խմբագրութեան գլուխին, Եդիրնէից Տէր... Պէրպէրեան Բարձրագոյն Դպրոցին եւ ուսուցիչ Օսմանեան Մատենագրութեան, Արաբերէն եւ Պարսկերէն լեզուաց եւ Օսմ. Գեղագրութեան:

1. — Ուսուլ վէ միւնթէխապաթը զէպանը Ֆարիսի (մէթոտ եւ հաւաքածոյ Պարսկերէն լեզուի): Սոյն աշխատասիրութիւնը՝ որուն նմանը մինչեւ ցարդ անտեսուած չէ՛, կ՚ուսուցանէ Պարսկերէն լեզուն իր բոլոր նրբութիւններով եւ կը ծանօթացնէ անոր մատենագրութիւնը: Գին 4 դրշ:

2. — Նիւմունէի էտէպիյեաթը Օսմանիյէ վէ մալումաթը ֆէննիյէ (հաւաքածոյ Օսմանեան մատենագրութեան) որ կը պարունակէ քերականական, համաձայնական, տաղաչափական եւ գրագիտական խիստ օգտակար կանոններ. առնըմէ զատ կը պարունակէ գիտական հատուածներ որոց մէջ ամփոփուած է գիտական գրեթէ ամէն բառ իրենց զազզիերէններով: Գին 4 դրշ:

3. — Իլավէլի Սարֆը Օսմանի (Ամէլի վէ նազարի— գործնական եւ տեսական).— Օսմ. այս քերականութիւնը որ այլազան օգտակար հրահանգներ կը պարունակէ, պատրաստուած է Լամիվ-է-Ֆլէօոիի մէթոտով: Այն ուսուցիչները որ գործածած են սոյն գիրքը, անոր անհրաժեշտելի օգուտը տեսած են: Գին 5 դրշ:

4. — Նէվոէսիթէ եախտա Մինհաջաթը ճէտիտէ (Ձեռագիր նամականի) Ընտիր ձեռագրով գրուած այս նամականին խմբագրուած է արդի ոճով. թէ գըրքոյականներու եւ թէ Օսմ. Խմբագրութեամբ զբաղողներու խիստ կարեւոր է: Գին 3 դրշ:

5. — Մունթէխապաթ-ը-Ճէրիտէ (հաւաքածոյ լրագրական գրուածոց) Գին 3 դրշ:

6.—Ըէմնիյէմայի զըրաէթ վէ թէրճէմէ (Բ. տարի Ընթերցարան): Գին 2 դրշ:

7.—Ըէշէիյէմայի գըրաէթ վէ թէրճէմէ (Ա. տարի Ընթերցարան) Գին $1\frac{1}{2}$ դրշ:

8.— Ըէշիյէմայի գըրաէթ (Ձեռագիր) Գին $1\frac{1}{4}$ դրշ:

9.— Իւսուֆ իմլա եախտա Տօղրու եազմագ ուսուլը: Գին 3 դրշ:

10.— Էլիֆպայի լիսանի Օսմանի (կանոնները հայերէն բացատրուած տպագիր եւ ձեռագիր): Գին 1 դրշ:

11.— Էլիֆպայի լիսանի Օսմանի (կանոնները տաճկերէն բացատրուած տպագիր եւ ձեռագիր) Գին 1 դրշ:

12. — Մէջմ եախտա Խուլասէթը Օսմանիյէ (Գեղագրութեան մէթոտ 5 տեսակ գիրերէ բաղկացեալ): Հատը 20 փրյ:

ԸՆԴ ՄԱՄԼՈՎ

Ամէլի վէ Նազարի Ուսուլը Արէպի (Տեսական եւ գործնական մէթոտ Արաբերէն լեզուի): Այսպիսի գիրք մը բընաւ երբեք ի լոյս ընծայած չէ. քիչ ժամանակուան մէջ Արաբերէնի պէս անլուծելի կարծուած լեզուն կը սովրեցնէ:

Կեդրոնատեղին է Պապը Ալի ճատտէսի, 78 թիւ վաճառատունը: Թէ՛ վերոյիշեալ գրքերէն գնել եւ թէ՛ Պէրպէրեան վարժարանը աշակերտ արձանագրել տալ փափաքողք թող դիմեն հեռուէն հասցէին.

«Տէրսաատէթ Իւսկիւտարտա քեաթիպ Պէրպէրեան մէքթէպի լիսանը Օսմանի մուալլիմի րիֆաթլու Զէքի էֆէնտիյէ»

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ Ց. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆԻ

ՆՈՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ և բնական ու բնապատմական գիտութեանց, Պատկերազարդ. Ա. Տարի: Կրնայ ծառայել միանգամայն իբրեւ ընթերցանութեան դասագիրք: Գին 3 դրուշ:

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ ԳՐԱՀԱՇՈՒՈՑ, Թուաբանական խնդրոց լուծմանը համար կիրարկուած. Մանկավարժական ուղղութեամբ. Աշակերտաց մասն. Գին 3 դրուշ:

ՆՈՅՆ, Ուսուցչաց մասն կամ Բանալին. Գին 3 դրուշ:

ԱՐՈՒԵՍՏ ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ եւ Վաճառականական գիտելիք. Պարզ տումար եւ կրկնատումար: Դիւրուսոյց մեթոտ: Ամէն մարդ կարող է ինքն իրեն սովրիլ: Գին 6 դրուշ:

Կեդրոնատեղի Մարգարեան գրատուն Մերճան

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ 1897 ԹՈՒԻՆ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Հրատարակիչ.— Ն. Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Հրատարակուեցաւ 1897 տարւոյ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑՆ, որ բաց ի բուն Օրացոյցէն, կը պարունակէ հարիւրաւոր բարոյական առածներ, զուարճալիքներ, պատմական, գիտական, վիճակագրական կարեւոր տեղեկութիւններ, ընտանեկան դեղեր, վէպեր, մանրավէպեր, բանաստեղծութիւններ, և ի մասնաւորի 1895 եւ 96 տարւոյ Տարեցոյցին մէջ հրատարակուած Մեծ. Ա. Փանոսեան Էֆէնտիի Օգտակար Նամակին Պատասխանը:

Կեդրոնատեղին է Նշան Կ. Պէրպէրեանի տպարանը, Կ. Պոլիս, Էսկի Զապթիէ ճատտէսի թիւ 61 եւ ամեն հայ գրավաճառաց քով:

Ղալաթիա, Բօմիօնճի խանի ներքեւ Մեծ. Ն. Վրոյրի, և Սօրկանճըլար ճատտէսի Ռօման և Ընկ. վաճառատուները: Օրթագիւղ Թէսէի Գ. Վիչէնին խանութը:

Գին 6 դրշ.

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԲԷՐԱ

Բերայի Պատ. Կրթ. Խնամակալութեան հսկողութեան տակ հաստատեալ՝ կիրակնօրեայ առեւտրական վարժարանի Ե. շրջանը սկսաւ Նոյեմբեր 3, կիրակի օր, ժամը 6ին, Էսաեան վարժարանի մէջ.

Եօթն ամսոյ մէջ, միայն կիրակի օրեր 3 ժամ զբաղմամբ պիտի ուսուցուին.

1. Վաճառականութիւն. — Առեւտրական օրէնք եւ սովորութիւնք, առեւտրական թղթոց զանազանութիւն ու գործածութեանց եղանակներ.

2. Տոմարակալութիւն.— Պարզ տումար, կրկնատումար եւ ամէն տեսակ ընթացիկ հաշիւներ.

3. Հաշուագիտութիւն. — Առեւտուրի մէջ պատահած ընդհանուր հաշիւներ, սեղանաւորական գործառնութիւնք եւն.

Վճարումն է ամսական 20 դրուշ կանխիկ:

Դիմել Էսաեան վարժարան Բերա

ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

Վկայեալ Հաշուէկէ Առեւտրական վարժարանէն

Ա Զ Դ

ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ իր Խաւեար խանի մէջ ունեցած գինիի Տէբօն այս անգամ փոխադրուած է Կալաթա Զիւլֆարի փողոց Եուսուֆ Իզզէտտին խանի ներքեւ թիւ 2 մըթերանոցն:

Ցիշեալը արժանացած է Օսմանեան Իֆթիխարի և Շիքակօյի ու Պոլկարիոյ առաջին արծաթ Միտալներու: Սոյն մթերանոցին մէջ կը ծախուին իւր շինած Քարթալի տեսակ տեսակ գինիներ սեղանի. մանաւանդ հիւանդաց համար հին գինիներ, գնահատուած երեւելի բժշկաց կողմէ, սակաւով, քաշով և շիշով: Նոյնպէս բաղաքը խաղողէ եղած մասթիքա և Քարթալի հիւրէն ուիւղ օղի, որ փափկաճաշակաց կողմէ արդէն գնահատուած են:

ԱՆՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Գրավաճառ Յովհան Աշճեան պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ՛ իւր գրատունն, որ շատ տարիներ ի Մերճան փողոց հաստատուած էր, այժմ փոխադրած է յաճախորդաց դիւրութեան համար, Կ. Պոլիս Զաքմաքճըլար-եօգուշու թիւ 29 խանութը, Մեծ Նոր խանին տակը և Սիւմպիւլլիւ խանին դրանը ճիշդ դէմը, ուր ըստ առաջնոյն կը շարունակէ գրավաճառութիւնը, եւ միշտ պատրաստ է գոհացնել իւր բազմաթիւ յաճախորդները, գնոց չափաւորութեամբ և ճոխ տեսակներովը:

ՌՕՍԻԱ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

1881 Մարտ 20ի հայս. Իրաւունք արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան տպարանքը, Մեծ Մոսքավա 37

Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ:

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	4,000,000 րուբ.
Երաշխաւորութեան գումար	63,000,000 Փրք.
1894ի հասոյթք	24,500,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրողներուն վճարած է մօտ	90,000,000 »

Ֆէնիս Ընդհ. Գործակալութեան Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ — Ղալաթիա, Բորսային դէմ (Հին [illegible] տեղը) — Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՕՐ ՐԷԲԲԷՆ

ՏՕՔԹՕՐ Գ. ՇԻՐԳՕՆՈՅ ԿԱՄ ՀՈԴԵՓՈԽԵԱՆ

Թէօֆիլ Կօթիէի էն հետաքրքրաշարժ և իր տեսակին մէջ առաջին սքանչելի վէպ մ՚է, կը ծախուի Զաքմաքճըլար Եօքուշու թիւ 29 Յովհան էֆ. Աշճեան գրատունը. գին 4 դրշ.

ԲԱԶԷ

ՄԵԾ ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ ՀԱՆԴԵՐՁԻՑ

Կ. Պոլիս, Մահմուտ Փաշա, Ապտուլ էֆէնտի խանը [illegible], Թիւ 5, 6

Վաճառատունս պատիւ ունի ծանուցանել ազնիւ հասարակութեան թէ ի վիճակի է հայթայթել անմրցելի գըներով թէ՛ պատրաստ և թէ չափու վրայ հանդերձեղէնք: Տէօրէնութիւնն սերտ յարաբերութեան մէջ լինելով Փրանսայի ամէնէն լաւ գործարանաց հետ, կարողացած է ի ձեռին ունենալ ազնիւ չուխայներու առատ քանակութիւն մը որ հրապարակի վրայ ծախուած պատրաստ հանդերձեղէններու ցաւալի վիճակն և ողորմելին իսկոյն կը պարզէ լաւ դիտողին: Գերման-Աւստրիական կեղծ պատրաստութիւններէ խորշած, միայն զուտ բուրդ Ֆըրանսական, Անգլիական և Պէլճիական լաւ ապրանքներ տեղական ընտիր գործաւորութեամբ պատրաստել և [illegible] գներով ծախել, այս եղած է վաճառատանս նշանաբանն: Հրապարակէն չուխայ գնելով, պատրաստ զգեստ ծախելու ճգնող վաճառատուներն այցելելէ առաջ, կը խնդրուի անգամ մը դիմել մեր վաճառատուններն ալ:

Վերջին գին. Թիւ 2 դրշ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլյայի և Պոնտոսի միջեւ կանոնաւորապէս Բանող

Առաջին շոգենաւը Նոյեմբեր 13/25ին Նովօրոսիսք պիտի ուղեւորի Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն և Պաթում հանդիպելով:

Սեւ-ծովի շոգենաւը դէպի. 1ին (Ն. Տ.) կէսօրէն չորս ժամ յետոյ Մարսիլիա պիտի ուղեւորի.

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնը միասին առնելով;

Ա. կարգ 245 Փրանք

Բ. » 175 »

Ուղղակի [illegible] ուղեւորութիւն

Նաւոդչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ

Մումհանէ փողոց թ. 10

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի և Միջերկրականի միջեւ Բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիա	3500	Թիգա	2500
Ռամէսս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէնիս	3500	Նէրգիս	2500
Անիւպիս	3000	Բէրա	2250
Ապօր	3000	Օսիրիս	2250
Անօբիւս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կաւքօնի	1500
Ֆարօս	2750	Կիճէն	1500

Մարէօթիս շոգենաւը, Նաւապետ Պրօուն, Լիվրբուլէն հոս ժամանեց ընդհանուր վաճառքով:

Դիմել առ Ժ. Վ. Վիթօլ և Ընկ.

Ուիթօլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

34, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՏՕՔԹՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ: Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, [illegible] (բստ տարիքի), [illegible] երաշխաւորեալ: «Սկօրպիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար [illegible] միջոցաւ [illegible]:

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան, բայց յարկը ճիշդ Չըպուգճեանց դէմ):

Դատըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 նոր բացուած Մրխօվէլի փողոց ամէն օր:

Ց. Գ.— Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ՚ընդունին Բերայի գործատեղիին:

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1878, ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Թօփհանէի խան Սուլթան-Համամ, աղբիւրին մօտ թիւ 4 Սէրվիչէն տպարանին կից, Կ. Պոլիս

Արդուզարդի և Նորաձեւութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներ

ԳՈՐՏԷ.— Պարզ և Մուսլինի վրայ, բանուած ամէն լայնքով. մասնաւորապէս օժիտի համար ճոխ տեսակներ, Վօլաններ Երեխներու համար:— ՏԱՆԹԷԼԱ.— Վալանսիէն, Դառօ, Թիւլ, Քէօրիւր, Շանթիյելի, Պաբթօն, Իւլանտեզ ամէն տեսակ, Մետաքսէ, Քթանէ և Բուրդէ:— ԲԱՍՄԱՆԹԸՐԻ.— Պունճուքով, և առանց Պունճուքի Մետաքսեայ և ոսկեզօծ զանազան տեսակներ, Մօթիֆ, Կառնիթիւռ, Սէնթիւր, Մառապու, Փետուր եւայլն: ԳՈՐՏԷԼԱ.— Կրօն, Մուարէ, Սաթէն, Ֆանթէզի, Շանժան, Թաւշեայ ամէն տեսակներ ամէն լայնքով:— ԳՐԵԲ ԵՒ ԿԱԶ.— Դուէք տը Շին, Դուէք Անկլէ, Դուէրլօ, [illegible], Կըռնատին, պարէժ բուրդ և մետաքս, Թառլաթան, Մուսլին եւայլն:— ՎԱՐՍԷՅԼ.— Ամէն տեսակ Թանթէլայէ, Ֆաքէօլ Ֆիչիւ, Շարփ, Անտալուզ, Գիլպարկ վէլօ, Թիւլ վարագոյր բանուած և Տանթէլայէ, ծղօտէ և պատրաստ շինուած ծիլինկուներ:— ՁԵՌՆՈՑ.— Կաշիէ, Մետաքսէ և Քթանէ:— ՔՈՐՍԷ.— Գաղղիական ընտիր և ձեւաւոր, պարզ, Բըլլուզով և մետաքսէ:— ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔՕՂԵՐ.— Կըռնուկի համար տղու հագուստ և գլխարկ:— ԲՈԴԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ.— Շալ Ֆիչիւ եւայլն:— Շալեր.— Շալ Փաւառներու համար, ծաղիկով նաեւ Ֆինօ Շալ Էքօսէ ամէն մեծութեամբ:

Ամէնքն ալ առաջնակարգ գործարաններէն բերուած: Ճաշակաւոր և հարուստ զանազանութիւն: ՈՐՈՇ ԳԻՆԵՐ և աժանութիւն: Մեծաքանակ և Փոքրաքանակ վաճառումնք:

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԿՕՇԿԱԱՐԱՏՈՒՆԸ

Մահմուտ Փաշա Թիւ 211 և Ղալաթիա Գարագէօյ (Կամուրջին դէմ, Գօմիւրճի խանին անկիւնը) Թիւ 9:

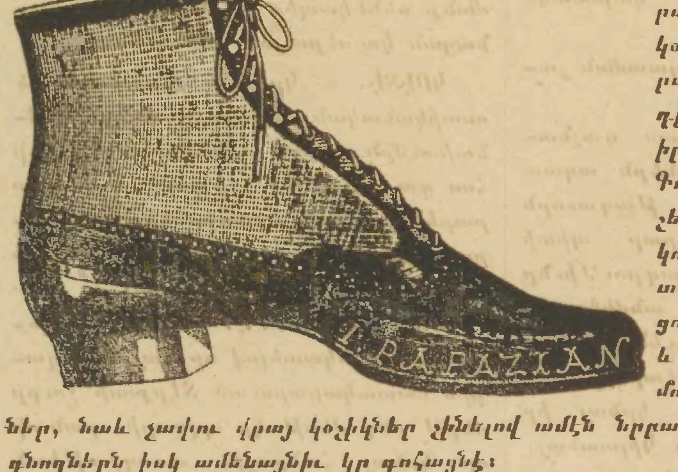

Որ տարիէ մը ի վեր ապրանաց աղուեթեան համար կօշիկներու գիները բարձրացուցած էր, վերջերս ի դիւրութիւն և ի գոհացումն իր արգոյ յաճախորդաց Գաղղիոյ առաջնակարգ կաշեգործներէն մեծ քանակութեամբ ապրանք բերել տալով գիները նորէն իջեցուցած է. ունի ամեն ձեւի և ամէն չափու վրայ խնամով պատրաստուած կօշիկներ, նաեւ չափու վրայ կօշիկներ շինելով ամէն նրբաճաշակ եւ գժուարահաճ գնողներն իսկ ամենայնիւ կը գոհացնէ:

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ.— Պատուիրուածները 10 դրուշ աւելի:

Բօթին գալոշ	95	105	կլասէ
Մանթարը բօթին	75		
Կէթայ	75-80	85	»
Բօթին	68	75	»
Ըսկարբին	55	60	»

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Սեւ-ծովու միջեւ Բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Արմէնիան	10500	Էճիրիան	3500
Բէզվրիան	10500	Բըրժիըն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծօրճիան	8000	Անատոլիան	2500
Պաստոնիան	8000	Ալզաշիըն	2500
Վիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալերնիան	3700	Մինցօ	900
Ֆալոնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիապօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ

Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1

Ղալաթիա

ՔՈՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Սեւ-ծովու միջեւ ամիսը երկու անգամ Բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Սամարիա	3574
Էթրուրիա	7718	Մարաթոն	2403
Սէրվիա	7391	Ալլաս	2393
Աուրանիա	7268	Սարտինիա	2166
Բամփանիա	5587	Բարթիա	2246
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Բըրինտըզի	1899
Սայթիա	4557	Մորոքքօ	1855
Ալէբբօ	2143	Պրինց Թուրին	735
Քէտար	1876	Քարինթիա	5598
Շէրպուր	1614	Սիլվանիա	5598
Գասդալիա	4845	Քամբանիա	12950
Գաթնիա	4531	Լուքանիա	12950

Շէրպուր շոգենաւը, Նաւապետ Ճէֆրիս, հասած է, և ուղղակի Լիվրբուլ պիտի երթայ շուտով:

[illegible] պիտի գայ ընդհանուր վաճառքով, դէպի 15/27 ամսոյս:

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՆ գործակատար

Ալիքախան խան, թիւ 4

Ղալաթիա